

**יוזמות פדגוגיות
לשנת הלימודים תשע"ב
(2012-2011)**

דצמבר 2011

לכ"ו

ד"ר כמאל חוואלד
הגף להכשרת עובדי הוראה, משרד החינוך
דבורה הנביאה 2
ירושלים 91911

שלום רב,

בחוברת זו כלולות 21 יוזמות פדגוגיות שאנו מתכננים לבצע השנה במכללת אורנים, חמש מביניהן הן יוזמות המשך.

חלק מהיוזמות נובע מרצוננו לקדם מודלים מגוונים וטכנולוגיים **לפדגוגיה מתוקשבת** ולהכשרה מיטבית של פרחי ההוראה שלנו, באמצעות כיתה ללמידה פעילה מתוקשבת, סדנת סאמר-נט, מחשוב המבחנים בתחום לימודי האנגלית למטרות אקדמיות, הוראה חדשנית בתכנית להכשרת אקדמאים להוראת אנגלית, ואף הצעה לבימת חשיבה לפיתוח פדגוגיה מתוקשבת.

יוזמות אחרות מציעות מענה מותאם לאוכלוסיות יעד ייחודיות: שיפור התמיכה והסיוע **לסטודנטים בעלי צרכים מיוחדים** (טיפול בתפקודים ניהוליים לשם השתלבות מיטבית בלימודים או קבוצת תמיכה לסטודנטים עם הפרעות קשב וריכוז) **ולסטודנטים ששפת אמם אינה עברית** (פרויקט חונכות לסטודנטים הערבים - שנה א' במכללה, וסדנה לביסוס אוריינטציה הוראה לתלמידים רגילים בהוראת שפה לסטודנטיות ערביות לחנ"מ הלומדות גם לתעודת הוראה שנייה בערבית).

החוברת כוללת גם יוזמות המציעות **דרכים מגוונות וחוויות להכשרה אפקטיבית** פעילה של פרחי ההוראה שלנו, כגון קורסי "הצגת סיפורי התנ"ך בגן" (הכשרה לגיל הרך) ו"סטודיו להוראה" (הכשרה לעל-יסודי) או הכשרת CLASS למדריכים פדגוגיים לקידום תהליכי למידה והערכה של פרחי הוראה.

חלק נוסף מהיוזמות מיועד להרחבת האופקים של הסטודנטים אל מחוץ לכותלי הקמפוס - ליצירת **שיתופי פעולה אקדמיים בינלאומיים** ומפגשים דיאלוגיים חווייתיים עם מגוון מודלים חינוכיים-ערכיים, אקדמיים ויצירתיים ברחבי העולם, כגון יוזמות הסמינר המשותף על אלטרנטיבות בחינוך לגיל הרך (ארה"ב), "מצטיינים נפגשים - אורנים-בוכוס (גרמניה)", והגלריה למדיה חדשה - אוצרות וניהול תכנים (אנגליה וארה"ב).

קבוצת יוזמות נוספת מטרתה המשך תנופת **הפיתוח של תכניות התואר השני**: בתי ספר עמיתים ופיתוח מגמה לפדגוגיה מותאמת בתכנית לחינוך והוראה לתלמידים בהדרה, פיתוח מגמה לתכנון לימודים בתכנית להוראה רב-תחומית, מועדון מדעי ליצירת קהילת לומדים (סטודנטים וסגל) ברוח גילוי וחקירה בתחום המדעים, ויצירת מאגר מקרים דיגיטאלי לצורכי תכניות התואר השני.

לבסוף, מוצעת גם יוזמת "אמנות פלסטית כרוח חיה באורנים", מתוך תפיסה שהסביבה החינוכית שלנו באורנים היא רב-תחומית, צורכת אמנות ויצירה, תרבות וחברה.

נודה לאישורך למען מימוש היוזמות הללו.

בכבוד רב ובברכה

ד"ר מדי וליצקר-פולק
רקטור המכללה

העתק: פרופ' יאיר קארו- ראש אורנים

תוכן עניינים ופירוט בקשות תמיכה ביוזמות פדגוגיות לשנת תשע"ב – מכללת אורנים

עמ'	מטרות היוזמה	שם היוזמה	
8	<ul style="list-style-type: none"> המשך התמחות של צוות ההטמעה, פיתוח דרכי הוראה וחומרי למידה המתאימים לסביבת למידה פעילה מתוקשבת. צוות זה ימשיך להיות גורם מניע ותומך בתהליך ההטמעה. המשך הכשרה ייעודית של סגל המרצים לניצול פדגוגי מושכל של הכיתה ללמידה פעילה. סגל זה יתנסה בהוראה שכזו כבר בשנת הלימודים הנוכחית. ליווי מחקרי של ההתנסויות - מצד המרצה והלומדים כאחד. 	<p>הכיתה ללמידה פעילה (יוזמת המשך) ד"ר ענת שמלא</p>	1
11	<ul style="list-style-type: none"> שיח עמיתים ושיתוף תובנות מתהליכי ההוראה המקוונת. התמקצעות וליווי מרצים המתנסים לראשונה בהוראה מרחוק בקורסים מקוונים במלואם. 	<p>סדנת סאמר-נט ד"ר ענת שמלא</p>	2
13	<ul style="list-style-type: none"> פיתוח מערכת מבחנים ממוחשבת עבור כל הרמות בלימודי אנגלית למטרות אקדמיות 	<p>מחשוב המבחנים בתחום לימודי אנגלית למטרות אקדמיות ד"ר אלישבע ברקון</p>	3
15	<ul style="list-style-type: none"> גיבוש צוות חשיבה/סדנה (קבוצת עבודה של 8-12 אנשי סגל) גיבוש סדר יום ותכנית עבודה שנתית לסדנה קיום מפגשי עבודה חודשיים, חלקם פנים-מול-פנים וחלקם מקוונים איסוף ניירות עמדה/מחשבה מטעם המשתתפים הכנת פרסום שנתי של הדברים שיועלה לאתר המכללה וכמהדורה מודפסת. 	<p>בימת חשיבה לפיתוח פדגוגיה מתוקשבת - בניית מסגרת לפיתוח חשיבה פדגוגית מותאמת מציאות אינטרנטית ד"ר משה שר</p>	4
17	<ul style="list-style-type: none"> סיוע לסטודנטים עם ADHD חדשים בשלבים הראשונים של הלימודים האקדמיים - בקליטה ובהשתלבות מיטבית במסגרת מיד בתחילתה, מבלי להיחשף לתסכול ולחוסר הצלחה המוכרים לרובם, ומבלי להיכנס למעגל של כישלונות, דחיינות ואי-עמידה בדרישות. 	<p>טיפול בתפקודים ניהוליים לשם השתלבות מיטבית בלימודים גב' כרמית שלו-לייפר</p>	5
19	<ul style="list-style-type: none"> יצירת סביבה תומכת עבור סטודנטים עם הפרעות קשב וריכוז יצירת רשת חברתית שתתמוך גם מחוץ למפגשי התמיכה בעתות קושי ומשבר הורדת מפלס הבדידות והניכור בה מצויים מבוגרים עם הפרעות קשב וריכוז מתן כלים וייעוץ של גורמים מקצועיים וסטוד' בינם לבין עצמם שיפור בתחום הלימודי והחברתי. 	<p>קבוצת תמיכה לסטודנטים עם הפרעות קשב וריכוז (יוזמת המשך) גב' כרמית שלו-לייפר</p>	6
21	<ul style="list-style-type: none"> יצירת מסגרת למפגש משמעותי בין מחנכים לעתיד מישראל ומגרמניה, במסגרתו אפשר להעמיק בנושאי תפיסת התפקיד החינוכי, התמודדות עם בעיות ייחודיות ומשותפות לשתי החברות, ולתקן את דימויה של מדינת ישראל. חידוד הזהות הישראלית של כל סטודנט, ערבי-ישראלי ויהודי-ישראלי גם יחד. חידוד תפיסת התפקיד החינוכי לקראת היציאה לשטח. הקניית חוויה חינוכית-חברתית משמעותית (לפני, תוך כדי ואחרי המפגש בגרמניה). העמקת הקשר של אורנים עם מוסדות דומים בחו"ל. 	<p>מצטיינים נפגשים – אורנים-בוכוס (יוזמת המשך) ד"ר ורדית מקלר</p>	7

עמ'	מטרות היוזמה	שם היוזמה	
23	<p>סיוע לסטודנטים בתחילת שנה א' בתחום –</p> <ul style="list-style-type: none"> • הלימודי (הדרכה והכוון במטלות האקדמיות), • החברתי (תמיכה בין אישית) • והארגוני-מכללתי (התמצאות במערכת האורנימית והעלאת המודעות למערכי הסיוע לסטודנטים), באמצעות חניכה של סטודנטים ערבים בשנים ב' ו-ג'. 	<p>פרויקט חונכות לסטודנטים הערבים - שנה א' במכללה הודא קאסם</p>	8

ב. יוזמות של הפקולטה למדעי החברה והרוח			
עמ'	מטרות היוזמה	שם היוזמה	
25	<ul style="list-style-type: none"> חשיפת הסטודנטים לאפשרויות הגלומות במדיה של וידאו-ארט ככלי אפקטיבי בביטוי האמנותי וקומוניקטיבי להשפעה וליצירת שינוי בקהילה ובחברה גיוס ושילוב הוידאו והאינטרנט ביצירת דיאלוג עם מוסדות חינוך ברחבי הארץ והעולם באמצעות אמנים מחו"ל המציגים בגלריה ביסוס הגלריה למדיה חדשה כחלל ייחודי המתמקד בהצגת אמנות וידאו מקומית ובינלאומית ביסוס חלל התצוגה של הגלריה כקתדרה אקדמית אינטראקטיבית, שמטרתה להעמיק ולהרחיב את הידע וההבנה בנושאי-דיון ספציפיים ביסוס מעמדה של מדיית הוידאו ארט כמדיה מרכזית ומשפיעה בין המדיות המסורתיות (ציור, פיסול) 	הגלריה למדיה חדשה – אוצרות וניהול תכנים גב' שולי נחשון	9
27	<ul style="list-style-type: none"> שילוב האמנות הפלסטית הנוצרת במכון לאמנות ברחבי קמפוס אורנים יצירת נוכחות חזותית של יצירות מתחום האמנות הפלסטית בבניינים מרכזיים באורנים, במטרה להשפיע באורח יומיומי ומתמשך על תפישתם התרבותית והחזותית של השוהים בקמפוס אורנים. 	אמנות פלסטית כרוח חיה באורנים גב' רותי הלביץ כהן	10
29	<ul style="list-style-type: none"> ניתוח משווה ביקורתי של ההבדלים במשמעות המושג "הוראת שפה נוספת" בין החינוך המיוחד לחינוך הרגיל דיון בפערים הקיימים בהוראת השפה הערבית בחינוך המיוחד ובחינוך הרגיל ופיתוח דרכי חשיבה ומתודות במטרה לגבור על פערים אלו במישור התיאורטי והמעשי. תמיכה ופיתוח של המוכנות לעבודה בסביבה דו-לשונית (עברית/ערבית מדוברת) בסביבה של תלמידים ומורים. 	סדנה לביסוס אוריינטצית הוראה לתלמידים רגילים בהוראת שפה לסטודנטיות ערביות לחנ"מ הלומדות גם לתעודת הוראה שנייה בערבית (יוזמת המשך) גב' שלומית גרשון	11
31	<ul style="list-style-type: none"> קידום פתרון למחסור במורים מוסמכים להוראת אנגלית כשפה זרה ע"י תכניות הכשרת אקדמאים להוראה המביאות לשטח אנשים בוגרים ובעלי חזון חינוכי. התאמת תכנית הלימודים לצרכים המיוחדים של סטודנטים אקדמאים הלומדים לתעודת הוראה באנגלית. תכנון הוראה מרחוק שתאפשר לסטודנטים אלו למידה עצמאית של חומר הלימודים ו/או למידה מקוונת. 	הוראה חדשנית בתכנית להכשרת אקדמאים להוראת אנגלית ד"ר אלישבע ברקון	12

ג. יוזמות של הפקולטה לחינוך			
עמ'	מטרות היוזמה	שם היוזמה	
33	<ul style="list-style-type: none"> הפיכת סיפורי התנ"ך לחוויה בגן הילדים ובכיתות היסוד הראשונות על ידי שיתוף הילדים במשחק דרמטי בנושאים תנ"כיים. הכשרת הסטודנטים לפעילות דרמטית בהקשר מקראי, לשם העשרת החוויה של המפגש עם סיפורי התנ"ך ודמויותיו. זאת באמצעות יצירת משחק שיעמיק את חוויית הסיפור התנ"כי, הכנת מערכי שיעורים ע"י משתתפי הקורס והפקת אירוע בגן ובכיתת ביה"ס היסודי. 	קורס הצגת סיפורי התנ"ך בגן ד"ר יעל אברהמי	13
35	<ul style="list-style-type: none"> בניית סמינר בינלאומי יחד עם שותפים ממוסדות אקדמיים בארה"ב שהביעו עניין רב במסורות הפדגוגיות של אורנים קיום הסמינר בסתיו 2011 במכללת Wheelock בבוסטון, ארה"ב גיבוש תכני הסמינר לספר לימוד בעברית ובאנגלית בניית תכנית לקורס בינלאומי על אלטרנטיבות בחינוך לגיל הרך גיבוש יוזמות מחקר להמשך עם שותפי הידע בארה"ב גיבוש יוזמות לחילופי סטודנטים ומרצים בין ישראל וארה"ב סביב נושא החינוך בגיל הרך גיבוש יוזמות לפתיחת ערוצי תקשורת אינטרנטיים בנושא הגיל הרך בין אנשי אקדמיה ואנשי שדה. גיבוש יוזמות ליצירת קשר של למידה הדדית בין השדה לאקדמיה. 	אלטרנטיבות בחינוך לגיל הרך – סמינר משותף עם שותפים אקדמיים מארה"ב, קורס בינלאומי וספר לימוד ד"ר סמדר דולב	14
37	<ul style="list-style-type: none"> פיתוח כלי ההופעה של הסטודנט - פרח ההוראה על במת הכיתה, תוך חיבור בין האישיות הבימתית לאישיות האותנטית. העצמת היכולת להפוך את השיעור לסצינה חווייתית ואינטראקטיבית, תוך שימוש בכלים מגוונים מעולם הקולנוע, המשחק והאמנות. העצמת המודעות העצמית והיכולות האישיות של הסטודנט, להתמודדות עם מצבים שונים בכתה ובאינטראקציה עם גורמים שונים מחיי בית הספר (צוותים, הנהלה, הורים, תלמידים) ולהעלאת מודעותו ליכולות כמו: שליטה עצמית, התמדה, דבקות במשימה, מוטיבציה עצמית, משמעת עצמית, אמפתיה, כשירות חברתית. הסדנאות תינתנה בקבוצות קטנות, כך שלכל משתתף/ת יהיה מקום לביטוי עצמי. 	קורס "סטודיו להוראה" ד"ר שוש לשם	15
39	<ul style="list-style-type: none"> הכנסת CLASS - כלי תצפיתי המתמקד באינטראקציה בין התלמידים למורה, לשימוש בהדרכה הפדגוגית על מנת לתמוך בייחודיות הפרופסיונאלית של ההדרכה הפדגוגית קידום תהליכי למידה והערכה של פרחי הוראה, תוך יצירת בסיס רחב לשיח משותף על תהליכי הוראה ולמידה המתרחשים בשדה החינוכי, הן בעקבות צפייה במורים מנוסים, והן ככלי לשימוש המתכשרים להוראה במהלך ההתנסות המעשית. 	הכשרת CLASS למדריכים פדגוגיים ד"ר אורה אביעזר	16

ד. יוזמות של הפקולטה ללימודים מתקדמים			
עמ'	מטרות היוזמה	שם היוזמה	
40	<ul style="list-style-type: none"> יצירת קבוצה של בתי ספר מחויבי למידה והתמקצעות בתחום של התמודדות חינוכית והוראתית עם תלמידים בהדרה ובסיכון. קבוצה זו תיווצר על בסיס סטודנטים של התכנית - מוסמכי תואר וסטודנטים פעילים. הכנת צוות של מרצים כמנחים לעבודות גמר יישומית המכוונות ליצירת סביבה חינוכית חדשה. פגישות הנחייה ותיאום מסודרות עם צוותי הניהול של בתי-הספר המצטרפים לקבוצת העמיתים. הכשרת מנחים בית-ספריים מטעם אורנים שילוו וינחו את ההשלמה הפדגוגית הבית-ספרית בה יבחר בית-הספר - השלמה המוציאה מהכוח אל הפועל את היישומיות של עבודת הגמר ומרחיבה אותה. הכנה וביצוע של יום עיון שיוקדש ויופעל בידי הסטודנטים, צוותי בתי-הספר והמנחים מטעם אורנים. 	<p>בתי ספר עמיתים במסגרת התכנית לחינוך והוראה לתלמידים בהדרה</p> <p>ד"ר מיכל ראזר</p>	17
42	<ul style="list-style-type: none"> פיתוח מגמה במסגרת התכנית לחינוך והוראה לתלמידים בהדרה שתציע תובנות, מודלים ושיטות הוראה המותאמים לתלמידים בהדרה. בניית קורסי החובה והרשות במגמה. השלמת ההכשרה של צוות מרצים המתמחה בפדגוגיה מותאמת לתלמידים בהדרה. בחינת רעיונות בלתי-שגרתיים בהוראה כגישה מנחה לשגרות הוראה לתלמידים בהדרה. מיפוי ההמלצות והמסקנות מעבודות גמר בתחום ובחינת האפקטיביות של יישומן. ליווי המהלך בהערכה. 	<p>מגמה לפדגוגיה מותאמת בתכנית לחינוך והוראה לתלמידים בהדרה</p> <p>ד"ר עינת ליכטינגר</p>	18
44	<ul style="list-style-type: none"> פיתוח תכנית למגמה במסגרת התכנית להוראה רב-תחומית שתציע ללומדים בתכנית ידע תיאורטי והתנסותי בתכנון תכניות לימודים רב-תחומיות ובין-תחומיות הכנת צוות של מרצים המתמחה בתכנון לימודים וביסוס מקומו בתכנית. הגדרת יעדי המגמה, תכנון מערך הקורסים הנדרש ופיתוחם; גיבוש רעיונות לעבודות גמר יישומיות בתחום. ליווי ההטמעה במערך הלימודים של התכנית. 	<p>פיתוח מגמה לתכנון לימודים בתכנית להוראה רב-תחומית</p> <p>ד"ר שרה קלימן</p>	19
46	<ul style="list-style-type: none"> המשך מפגש על בסיס קבוע עם חוקרים ומחדשים בתחומי המדעים, לשיחה והיכרות עם חידושי המדע ועם העוסקים בכך. בכל מפגש - הצגת עבודת חקר של סטודנטים מהתואר השני שיש עמה תרומה ייחודית למדע והוראתו. 	<p>מועדון מדעי באורנים – תשע"ב (יוזמת המשך)</p> <p>פרופ' ריקרדו טרומפר</p>	20
48	<ul style="list-style-type: none"> יצירת מאגר מקרים מסופר ו/או מצולם, שיתעשר מדי שנה מתוך עבודות המוגשות בתיקי ההתנסות של הלומדים בתכנית ה-M.Teach ומסמכים הנכתבים בתכניות נוספות. יצירת פלטפורמה מתאימה למאגר מסוג זה יצירת נהלי עבודה לאיסוף החומרים, מיונם ומפתוח שלהם הדרכת צוות מיומן לשם הכנסת החומרים והטיפול בהם הפצה לסגל ולסטודנטים לשם קבלת משוב לשם שיפור המאגר. 	<p>מאגר מקרים דיגיטאלי לצורכי תכניות התואר השני</p> <p>ד"ר אסנת אלדר</p>	21

**תכניות במסגרת סל פיקוח
שנת הלימודים תשע"ב 2011-2012**

**שם התכנית:
הכיתה ללמידה פעילה (יוזמת המשך)**

מטרה/רציונל:

אחד היעדים אותו מקדם משרד החינוך בפיתוח תכניות הלימודים הינו בחינת תרומתו של המקצוע להפיכת התלמיד לתלמיד ביקורתי המסוגל לתאר, לפענח ובעיקר לייצר פרשנות בתחום הדעת אותו הוא לומד. מיומנויות אלו, הנדרשות מבוגרי מערכת החינוך, והכלולות גם במסגרת מיומנויות המאה ה-21, יכולות להיות מועצמות באמצעות מרחב המאפשר למידה פעילה.

הכיתה ללמידה פעילה הינה מרחב פיזי המאפשר למידה המושתתת על הבנת עקרונות מתחום הדעת בדרכים של חקר והבנת ידע (קונסטרוקטיביזם). אימוץ גישה זו כרוך בהטמעת שיטות שזכו להצלחה, כגון שיטת SCALE-UP שפיתח ביכנר². הכיתה ללמידה הפעילה מאפשרת תהליכי למידה אינטראקטיביים, בהם התלמיד פעיל ושותף ללמידה. תהליכים אלו מהווים בסיס בעבודה בקבוצות, פתרון בעיות בצוותים, למידת עמיתים, שיטות הערכה חלופיות, שיתופיות - Sharing, משחקי תפקיד/משחקי צוות לטיפול בבעיות אותנטיות (סימולציה), תהליך חקר ותהליך התיכון, Web-Quest, הדגמות מפעילות, בניית מאגר משותף וכדומה.

הכיתה מתפקדת כקבוצת מחקר בה מדווחים צוותים שונים על פעילותם ותוצאותיה. תפקיד המרצה מתמקד בתכנון סביבת הלמידה, הפעלת הסטודנטים, ומתן משוב יעיל בזמן אמת, בעת התמודדות הסטודנטים מול האתגרים.

הפעילות הלימודית בכיתה מסתייעת ברשת תקשורת בין המרצה לסטודנטים ובינם לבין עצמם. הרשת מאפשרת שליפת משימות, הצגת מודלים ממוחשבים, הצגת בעיות, מתן משוב, דלייה ואיחזור של מידע רלוונטי, קיום קבוצות דיון ועוד.

הוראה באמצעות **הכיתה ללמידה פעילה** כרוכה בשינוי דפוסי חשיבה של מרצים וסטודנטים כאחד. על הסטודנטים לעבור ממצב פסיבי, שעיקרו קליטה ורישום דברי המרצה, למצב שבו עליהם לבחון בקבוצה את נושאי הלימוד, להעלות רעיונות, לתת משוב להצעות של חברי צוות אחרים ולהגיב למצבים חדשים. על המרצים לעבור מתפיסה על-פיה הם מקור של ידע "המועבר" לסטודנטים, למצב שבו הם מנחים תהליכי למידה עצמאית ולמידה בקבוצות³.

¹ ראש היחידה ללימודים מקוונים (יל"מ), כלל-מכללתי.

² Beichner, R. J. (2000). The SCALE-UP Project: A Student-Centered Active Learning Environment for Undergraduate Programs. [Online]

³ פונדק, ד', יעקובזון, פ' טולדנו-קיטעי, ד' ורוזנר, ש' (2008). כיצד מאמצים למידה פעילה? על הגובה, 7, 18-21.

אוכלוסיית היעד:

במסגרת הכשרת המורים והלומדים לתואר שני במכללה האקדמית לחינוך "אורנים", ניתן לזהות מספר אוכלוסיות המתאימות לאימוץ שיטת ההוראה באמצעות הכיתה ללמידה פעילה, כחלק מתהליך ההכשרה:

- **הוראת המדעים** – בבסיס הוראת המדעים עומדת גישת החקר הכוללת למידה פעילה ופיתוח מיומנויות חשיבה מסדר גבוה. בין היתר, מושם דגש כיום על פיתוח יכולות מטה-קוגניטיביות וחשיבה מדעית, כל זאת, תוך דיון אינטראקטיבי ושיח עם לומדים עמיתים. הכיתה ללמידה פעילה מיועדת הן ללומדים לתואר ראשון והן ללומדים בתכנית לתואר שני בהוראת המדעים: (א) הכשרת מורי מדעים לבית-הספר היסודי, הכיתה מתאימה לנדרש ממורה למדעים שילוב של מעבדה רגילה, מעבדה ממוחשבת, סימולציות ודיונים פנים-אל-פנים כמו גם דיונים מתוקשבים. היכרות עם צורות ייצוג שונות של ידע מדעי כגון: הכנת פוסטר, הכנת מצגת המשלבת סימולציות או אנימציות. (ב) הכשרת מורי מדעים למערכת העל-יסודית (ביולוגיה, פיזיקה, כימיה, מדע וטכנולוגיה); שילוב כלים מתוקשבים במעבדה ובהוראה; עבודה על פרויקטים מדעיים יצירתיים, שילוב מעבדות ממוחשבות, ניתוח ממוחשב של סרטי וידאו המתעדים ניסויים או תופעות מדעיות; שימוש בסימולציות ופיתוח סימולציות להמחשת תופעות אותן לא ניתן למדוד במעבדה; שליטה מרחוק על טלסקופ ואמצעי חישה אחרים, הפעלת תחנת מזג אוויר.
- **הדרכה פדגוגית** – ההדרכה הפדגוגית מעודדת למידת חקר והוראה אלטרנטיבית. במסגרת שיעורי ההדרכה הפדגוגית ניתן להשתמש בכיתה בדרכים הבאות: (א) עבודה בקבוצות: דיון בהיבטים שונים של סיטואציות חינוכיות תוך העשרת הדיון בעזרת מקורות מידע מקוונים. (ב) למידת-חקר של סוגיות חינוכיות/לימודיות תיאורטיות (לדוגמה: שיטות הוראה; גישות חינוכיות; גישות בניהול כיתה וכד'). (ג) משחקי תפקידים: כל קבוצה לומדת/מגבשת תפקיד ולאחר מכן עבודה במליאה. (ד) ניתוח סיטואציות לימודיות/חינוכיות על בסיס סרט וידאו. (ה) הצגת מקרה מהשטח (Case study) - עבודה בקבוצות על מקרה אחד שהוצג במליאה או עבודה על מספר מקרים בהתאם למס' הקבוצות.
- **תחומי דעת הומניסטיים** – בתחומי דעת כגון: ספרות, אמנות, גיאוגרפיה, מחשבת ישראל, היסטוריה, סוציולוגיה, ובמיוחד בתכניות המציעות שילוב בין תחומי דעת שונים – ישנו דגש על תהליכי למידה מבוססי חקר. הסטודנטים נדרשים לפתח מיומנויות של ביקורת, פענוח, השוואה ופרשנות. כל אלה ניתנים להקניה וליישום באמצעות הכיתה ללמידה פעילה. פעילויות כגון חקר מפות, השוואת מקורות, ניתוח טקסטים, Web-Quest (חקר-רשת), פתרון בעיות אותנטיות, ויזואליזציה של תכנים ועוד, ניתנים להעצמה במרחב פיזי המאפשר עיבוד מידע והבניית ידע דרך שיח ודיון.

דרכי פעולה:

זוהי בקשה ליוזמת המשך לזו שהחלה בשנת הלימודים תשע"א.

בשנת הלימודים תשע"ב יושם דגש על:

- המשך התמחות של צוות ההטמעה, פיתוח דרכי הוראה וחומרי למידה המתאימים לסביבת למידה פעילה מתוקשבת. צוות זה ימשיך להיות גורם מניע ותומך בתהליך ההטמעה.
- המשך הכשרה ייעודית של סגל המרצים לניצול פדגוגי מושכל של הכיתה ללמידה פעילה. סגל זה יתנסה בהוראה שכזו כבר בשנת הלימודים הנוכחית.
- ליווי מחקרי של אותן התנסויות - הן מצד המרצה והן מצד הלומדים.

**תכניות במסגרת סל פיקוח
שנת הלימודים תשע"ב 2011-2012**

**שם התכנית:
סדנת סאמר-נט**

מטרה/רציונל:

הטמעה של טכנולוגיה חדשה בחינוך מתחילה, על-פי-רוב, באימוץ פדגוגיה "ישנה" אל תוך הטכנולוגיה החדשה, ורק בשלב מאוחר יותר צצה פדגוגיה חדשה המנצלת את היתרונות של מאפייני הטכנולוגיה החדשה. האתגר לעיצוב סביבות למידה נמצא בעיקר בידי אנשי הסגל וההוראה במכללה. עליהם מוטלת האחריות האקדמית לבחון את מטרות ההוראה בתחום הדעת ולבחור את האמצעים הדידקטיים המתאימים ביותר להשגת מטרות אלו. התפיסות הפדגוגיות המניעות את איש הסגל בבחירתיו את מטרות ההוראה, שיטות ההוראה ודרכי ההערכה אמורות להיות מבוססות על תיאוריות למידה מתקדמות, וביניהן תיאוריות לשילוב אמצעים טכנולוגיים מתקדמים להוראה.

לפיכך, יש לספק לסגל המרצים מידע תיאורטי ודידקטי בו יעשו שימוש בתהליך פיתוח הקורס, הוראתו והערכתו. כמו כן, יש לבנות מסגרת של ליווי ותמיכה, טכנית ופדגוגית, כחלק בלתי-נפרד מתהליך ההטמעה, לצד איתור אנשים מרכזיים במכללה העושים שימוש בטכנולוגיות מתקדמות בהוראה, כך שישמשו מקור ידע ודוגמה להרחבת תהליך ההטמעה בפקולטות שלהם.

אחד המאפיינים הבולטים של שימוש ברשת האינטרנט הינו הרחבת תהליכי ההוראה והלמידה מעבר לגבולות המקום והזמן הפורמאליים. הגמשת מסגרות הלימוד מתאפשרת על-ידי העברת חלק או כל הפעילויות הלימודיות מן הכיתה אל הרשת. להתנסות זו חשיבות פדגוגית, היות ואחת הציפיות היא שלבוגר שסיים את לימודיו יהיה מצויד בכלים ובמיומנויות להמשך למידה והתמקצעות (Long life learning), הזמינה ברשת האינטרנט. בנוסף, ההתנסות המעשית מאפשרת לבוגר לבחון באופן ביקורתי את הסביבה הלימודית הזו, ולהחליט עד כמה היא מתאימה לצרכיו כמורה בנסיבות הוראתיות שונות. לפיכך, אחת ממטרות היוזמה היא לאתר את אותם קורסים בהם יש יתרון בולט לשימוש באינטרנט כמרחב למידה, כתחליף להוראה פנים-אל-פנים, ולאפשר לסטודנטים התנסות בלמידה בסביבה מתוקשבת.

היוזמה הנוכחית הנה פעילות המשך לפיילוט שנערך בקיץ תשע"א, בו הוצע "מחנה אימונים" בן יומיים, לסגל המרצים המלמדים והעתידים ללמד קורסים מקוונים במלואם. את הסדנה מוביל צוות היחידה ללימודים מקוונים.

יעדים:

- יצירת שיח עמיתים ושיתוף תובנות מתהליכי ההוראה המקוונת.
- התמקצעות וליווי מרצים המתנסים לראשונה בהוראה מרחוק בקורסים מקוונים במלואם.

¹ ראש היחידה ללימודים מקוונים (יל"מ), כלל-מכללתי.

אוכלוסיית היעד:

- צוות היחידה ללימודים מקוונים.
- מרצים אשר לימדו קורסים מקוונים במלואם
- מרצים העתידים ללמד קורסים מקוונים בשנת הלימודים תשע"ג.
- סך משתתפים: בין 20-25.

דרכי פעולה:

- גיבוש ובניית סדנאות הסאמר-נט על-ידי צוות מומחים מסגל אורנים (היחידה ללימודים מקוונים – יל"מ) ומחוצה לו.
- פנייה למרצים המלמדים קורסים מקוונים במלואם ולעתידים ללמד קורסים מסוג זה.
- תכנית מומלצת לימי הסדנאות (בהתבסס על תכנית הפילוט שהתקיים בקיץ תשע"א):

יום סדנה ראשון:

9:00 - 9:30	התכנסות וברכות
9:30 - 10:00	היכרות
10:00 - 12:00	למידת עמיתים: 4 מציגים
12:00 - 13:00	ארוחת צהריים
13:00 - 14:00	דיון ראשון: כיצד בונים אינטראקציה חברתית בקורס מקוון?
14:00 - 16:00	תמיכה אישית – יסודות (עבודה בזוגות – איש יל"מ עם מרצה)
16:00 - 16:30	הפסקת קפה
16:30 - 18:00	הדרכה עם דגשים טכניים והתנסות ב-Elluminate
18:00 - 22:30	פעילות ערב.

יום סדנה שני:

9:00 - 9:30	התכנסות
9:30 - 10:00	המשך היכרות
10:00 - 12:00	למידת עמיתים: 4 מציגים
12:00 - 13:00	ארוחת צהריים
13:00 - 14:00	דיון שני: הערכה בקורס מקוון
14:00 - 16:00	תמיכה אישית – העמקה (עבודה בזוגות – איש יל"מ עם מרצה)
16:00 - 16:30	הפסקת קפה
16:30 - 18:00	סביבות שיתופיות (Wiki ובלוג) הדרכה עם דגשים טכניים והתנסות
18:00 - 19:00	דיון מסכם – לאן עכשיו? המשך קשר ולמידה הדדית.

**תכניות במסגרת סל פיקוח
שנת הלימודים תשע"ב 2011-2012**

שם התכנית:

מחשוב המבחנים בתחום לימודי אנגלית למטרות אקדמיות

מטרה/רציונל:

לימודי האנגלית למטרות אקדמיות (EAP) הנם חובה לסטודנטים במסגרת לימודים לתואר ראשון. מטרתם להקנות לסטודנטים מיומנויות לקריאת מחקרים ומאמרים עדכניים בתחומי הדעת בהם הם מתמחים.

מכללת אורנים מציעה לסטודנטים חמש רמות ללימוד אנגלית, ובכך מאפשרת לכל סטודנט ללמוד ברמה המתאימה לו ביותר, עד לרמת מתקדמים 2 שהיא רמת הפטור.

כדי שמערכת מורכבת כזו תפעל בצורה יעילה והוגנת כלפי הסטודנטים וגם תעמוד בסטנדרטים אקדמיים נאותים, יש צורך במערכת מבחנים מורכבת.

מבחינה כמותית, כל רמת לימוד נבחנת כל סמסטר לפחות במבחן אמצע סמסטר אחד ושני מבחני סוף סמסטר (מועדים א' ו-ב'). כלומר, בסך הכול כ-15 מבחנים בסמסטר, וכ-30 מבחנים בשנה. מבחנים אלה מתעדכנים באופן שוטף כדי להבטיח את טוהר המבחנים וכדי לחדש תכנים.

עד כה מבחני האנגלית למטרות אקדמיות התקיימו במתכונת סטנדרטית, כלומר טפסי מבחן למילוי באופן ידני.

מאחר שמדובר במבחנים עבור מאות סטודנטים בכל סמסטר, קיום המבחנים דורש שיכפול של אלפי דפים, גיוס כוח-אדם רב לצורך הכנת המבחנים ושעות עבודה רבות לבדיקה ידנית.

לאור זאת, הוחלט על פיתוח מערכת מבחנים ממוחשבים, בהתחשב ביתרונות המבחן הממוחשב:

- קלות ונוחות לסטודנטים במתן מענה לשאלות.
- תיקון פשוט יותר של טעויות: במקום מחיקות, כתיבה מחדש או בחירת פריט אחר.
- אפשרות להתנסות במבחני תרגול, שיימצאו באתר, לפני מועד המבחן האמיתי.
- קבלת משוב מיידי לאחר השלמת המבחן.
- בדיקה אחידה ומהימנה יותר ללא טעויות אנוש.
- גמישות רבה יותר לשינוי מרכיבי המבחן לצורך שיפור, שינוי או הוספת פריטים, וגם לצורך אבטחת טוהר המבחנים.
- חסכון עצום בכוח-אדם, הוצאות נייר להדפסה ושכפול המבחנים למאות סטודנטים.
- אפשרות לאבטחה מירבית של המבחנים מפני הדלפות ע"י סיסמאות.

יעדים:

פיתוח מערכת מבחנים ממוחשבת עבור כל הרמות בלימודי אנגלית למטרות אקדמיות (שאת פיתוחה התחלנו כבר בשנת תשע"א).

¹ רכזת תחום אנגלית למטרות אקדמיות (EAP), כלל-מכללת.

אוכלוסיית היעד כלל הסטודנטים במכללה הלומדים לתואר ראשון החייבים בלימוד קורסי אנגלית למטרות אקדמיות.

מסלול/התמחות : כל המסלולים וכל ההתמחויות בתואר הראשון.

משתתפים : שלושה מרצים לפיתוח המבחנים והתאמתם לסביבה הממוחשבת - Moodle.

דרכי פעולה :

- המרצים יחליטו בעבודה משותפת על ניסוח שאלות הניתנות לבדיקה אוטומטית או חצי-אוטומטית במחשב.
- שאלות רב-ברירה הן המועמדות הטבעיות לשאלון ממוחשב, אך ישנם סוגים נוספים של שאלות אשר ניתן לשלב לשם הערכה באמצעות המחשב, ולכן יש לשאוף לנסח גם שאלות פתוחות או חצי פתוחות.
- השאלות ותרגילי המילים יועברו למרצים עמיתים לשם בדיקה וקבלת משוב ותיקונים.
- החומרים יועברו לפורמט אינטרנטי ויועלו לאתר המבחן.
- סטודנטים המועמדים להיבחן יכולים להיכנס לאתר ולהתאמן על מבחן התרגול שיימצא שם.
- ייערך מעקב מלווה אחר תוצאות המבחן, ולאחר השנה הראשונה תיעשה הערכה של הפרויקט.

תוצרים :

היעד הסופי הוא אתר מבחנים באנגלית הכולל מבחני סמסטר עד מבחן הסיום ברמת ה"פטור", במערכת תומכת למידה כגון Moodle. האתר יכיל חלק שיהיה גלוי כל הזמן לצורכי הדגמה ותרגול עצמי, וחלק חסוי אשר ייפתח רק לשעת המבחן.

תוצרים לשנת תשע"ב

פיתוח מבחנים ממוחשבים לרמת לימוד אחת, כפיילוט להמשך הפיתוח לכל הרמות.

זמן פעילות הסטודנטים :

- שעתיים מבחן אמצע סמסטר.
- שלוש שעות מבחן סיום סמסטר בשני מועדים.

מדדים להערכה :

מתאם (correlation) חיובי בין ציוני המבחן וסיווג הסטודנטים לרמות השונות, לבין הישגיהם ברמה שאליה סווגו.
מתאם טוב בין תוצאות המבחנים הממוחשבים לבין תוצאות עבר של מבחנים סטנדרטיים (באמצעות טפסים).

**תכניות במסגרת סל פיקוח
שנת הלימודים תשע"ב 2011-2012**

שם התכנית:

**בימת חשיבה לפיתוח פדגוגיה מתוקשבת
בניית מסגרת לפיתוח חשיבה פדגוגית מותאמת מציאות אינטרנטית
עבור מכללות להכשרת מורים**

מטרה/רציונל:

העולם נהיה "עולם קטן", עולם שנפרצו אופקיו. אנו יכולים להקיף בתודעתנו היומיומית את שמתרחש בכל פינותיו של הגלובוס. אנו מקושרים ונגישים לבני אדם באשר הם. רשתות חברתיות מקיפות את הגלובוס ברשת של קורים דיגיטליים בהיקף ובאינטנסיביות שקשה לתודעה האנושית לתפוס. מבחינות רבות השתנתה מציאות חיינו. הטכנולוגיה מתפתחת בקצב מסחרר והיא משנה תחומים רבים בחיי האדם המודרני. רק עולמם של המורה והתלמיד בבית-הספר נותר כשהיה. בית-הספר כמעט ולא השתנה במאתיים השנים האחרונות. התקשורת, שמשנה את פני החברה המודרנית, מתקשה להיכנס לתחומי מערכות החינוך.

ספרות נרחבת עוסקת בפיתוחם של יישומים טכנולוגיים והטמעתם בתחומי חיים שונים, הפדגוגיה בכלל זה; אולם, הולך ומסתבר, גם למי שהוא תומך נלהב בהטמעתה של הטכנולוגיה בחיי האדם המודרני, שהטכנולוגיה לבדה אינה מחוללת את השינוי המבוקש במערכות החינוך. מאז פרויקט "מח"ר 98" ועד לפרויקט הלאומי העכשווי להטמעת תשתיות תקשוב בבתי-הספר הולך ומסתבר שהמפתח להצלחה מצוי לא בטכנולוגיה הנאותה אלא בהכשרה נאותה של המורים; אולם מתעוררת שאלה דוחקת: מהי הכשרה נאותה מעין זו? מכללת אורנים היא מראשית ימיה מוסד מוביל בפיתוח ובגיבוש של גישות פדגוגיות עבור החברה בישראל – אנו מבקשים ליטול חלק מוביל בעיצוב המחשבה הפדגוגית הנדרשת.

המטרה העיקרית של היוזמה היא להבנות מסגרת של עיון משותף שתבחן לעומק את היבטיו השונים של עולם האינטרנט הרלוונטיים לעבודת ההוראה-למידה בכלל ולהכשרת המורים בפרט, ותנסה לתת תשובה מושכלת לשאלות הבאות:

- מה בשינויים התרבותיים המתחוללים סביבנו רלוונטי לתהליכי הכשרת המורים?
 - מה זה להיות מורה מתוקשב/אינטרנטי? מהי "הוראה טובה" במציאות אינטרנטית?
 - מה זה להיות תלמיד מתוקשב/אינטרנטי?
 - מהם תהליכי הוראה-למידה הרלוונטיים למציאות האינטרנטית?
 - מהו בית-ספר מתוקשב/אינטרנטי? מהו מרחב למידה בעולם אינטרנטי?
 - מהו קוריקולום רלוונטי למציאות תרבותית גלובלית רוויית תקשורת?
- לשם כך יגובש צוות חשיבה/סדנה (קבוצת עבודה), שייפגש באופן סדיר. תכני הסדנאות/מפגשים יעובדו לפרסום מסכם שנתי.

¹ כלל-מכללתי.

יעדים:

1. גיבוש צוות חשיבה/סדנה (קבוצת עבודה של 8-12 אנשי סגל במכללה)
2. גיבוש סדר יום ותכנית עבודה שנתית לסדנה
3. קיום מפגשי עבודה חודשיים, חלקם פנים-מול-פנים וחלקם מקוונים
4. איסוף ניירות עמדה/מחשבה מטעם המשתתפים
5. הכנת פרסום שנתי של הדברים שיועלה לאתר המכללה וכמהדורה מודפסת

אוכלוסיית היעד:

כלל סגל אורנים

דרכי פעולה:

- עבודה בצוות לשם מימוש היעדים הנ"ל
- שיח מקוון במעגלים חודשיים לאורך השנה
- עריכה לשונית וגרפית של פירות הסדנה והכנתם להוצאה לאור.

זמן הפעילות:

עבודה שוטפת במהלך השנה על חומרי הפרויקט/סמינר

מדדים להערכה:

1. הקמה של קבוצת העבודה
2. גיבוש סדר יום משותף ובניית תכנית עבודה שנתית
3. קיום 8 מעגלים של שיח
4. כתיבה של טקסטים בנושא על-ידי משתתפי הצוות
5. הכנה להוצאה לאור אונליין ובפורמט מודפס.

תכניות במסגרת סל פיקוח שנת הלימודים תשע"ב 2011-2012

שם התכנית:

טיפול בתפקודים ניהוליים לשם השתלבות מיטבית בלימודים

מטרה/רציונל:

עבור בוגרים רבים השתלבות בלימודים אקדמיים מהווה מעבר משמעותי לחיים עצמאיים, בהם הם נדרשים לראשונה להתמודד עם ארגון, ניהול זמן ולקיחת אחריות מלאה על חייהם. ההשתלבות בחיים האקדמיים בשנה הראשונה ללימודים מהווה אתגר לסטודנטים רבים המתקשים להסתגל ולהבין את דרישות המערכת. לסטודנטים רבים עם קשיים בתפקודים ניהוליים, השתלבות בחיים האקדמיים הינה הזדמנות ראשונה להתמודד עם ניהול חייהם (Faraone et al, 2003). מהיכרותנו עם הספרות ומניסיונונו במרכז קשת באורנים, השתלבות זו קשה מאוד לסטודנטים עם ADHD. נמצא כי סטודנטים אלו מהווים כ-7% מהסטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה (Proctor & Pravett, 2009) ו-10-5% מהם נושרים במהלך הלימודים. בשנים האחרונות הולכות וגוברות הראיות לכך ש-ADHD אינה תופעה הנעלמת בבגרות אלא משנה את צורתה וביטוייה (Barkley & Murphy, 2010).

סטודנטים עם ADHD במוסדות אקדמיים מתמודדים עם קשיים אקדמיים בצד קשיים ניכרים בתפקודים ניהוליים (Proctor & Pravett, 2009). במחקר שבחן את קשיי סטודנטים עם ADHD נמצא כי הם עצמם דיווחו על כך שקשיי למידה ספציפיים, כגון קריאה ומתמטיקה, מקשים עליהם פחות מאשר קשיים בארגון ובניהול זמן (Kane & Joy, 2002). סטודנטים אלו מתקשים בביצוע תפקודים ניהוליים, הבאים לידי ביטוי בקשיים בקבלת החלטות, בבקרה עצמית, בתחושת וניהול זמן ובניהול העצמי.

השפעת הלכות בתפקודים הניהוליים על התפקוד בחיי היום-יום גוברת עם העלייה בגיל. ככל שהתלמיד מתבגר כך התפקודים הניהוליים קריטיים יותר ויותר להצלחתו הלימודית, שכן הוא מתבקש להשתמש ביכולות מטה-קוגניטיביות גבוהות יותר לשם ניהול ולימוד עצמאי (Meltzer & Krishnan, 2007). קשיים אלו גורמים להם לקשיי הסתגלות ועמידה במטלות: הם נוטים להגיש עבודות באיחור ולהגיע באיחור לשיעורים, מתקשים לארגן סדר-יום ומערכת לימודים, ולהפעיל אסטרטגיות ללמידה יעילה ומתוכננת לאורך זמן (Cutting & Denckle, 2007). בצד הקשיים נמצא כי תכניות התערבות ממוקדות משפרות את ביצועיהם וציוניהם. לדוגמה:

Shrieber & Seifert (2009) מצאו כי סטודנטים עם ADHD שטופלו ולמדו להפעיל אסטרטגיות בתחום הארגון ועריכת סדרי עדיפויות באמצעות ניהול דינאמי של יומן, הצליחו להתגבר על הקשיים בניהול זמן ולהגיש את עבודותיהם במועד.

יעדים:

סיוע לסטודנטים עם ADHD חדשים בשלבים הראשונים של הלימודים האקדמיים באורנים - בקליטה ובהשתלבות מיטבית במסגרת מיד בתחילתה, מבלי להיחשף לתסכול ולחוסר הצלחה המוכרים לרובם, ומבלי להיכנס למעגל של כישלונות, דחיינות ואי-עמידה בדרישות.

¹ מנהלת מרכז תמיכה "קשת" לבעלי צרכים מיוחדים, כלל-מכללת.

אוכלוסיית היעד:

סטודנטים עם ADHD המתחילים לימודיהם באורנים.

משתתפים:

מרצה אחת וכ- 10 סטודנטים חדשים.

מודל עבודה:

מודל "אדם-סביבה" - עיסוק המותאם לצרכים הייחודיים של בוגרים עם ADHD, תוך שימת דגש על תקופות של מעברים. היות ו- ADHD הינה לקות ביצועית הדורשת השקעה רבה בהטמעה ובהפנמה של מיומנויות (Safren, 2005), חשוב ללוות את הסטודנטים גם באופן אישי וגם לאורך זמן, במטרה להביא להפנמת הכישורים שנרכשו עד לרמה של אוטומציה.

דרכי פעולה:

סדנה של 10 מפגשים קבוצתיים שבועיים, בסמסטר א', מלווה במפגש ליווי אישי דו-שבועי לכל משתתף (סה"כ 20 מפגשים לכל משתתף). לאחר סיום הסדנה ייערך מפגש קבוצתי, פעם בחודש, למטרות מעקב ושימור המטרות שהושגו.

למפגשים יהיה מבנה קבוע שיכלול מתן ידע, חזרה על תכנים ואסטרטגיות שהוקנו, מעקב באמצעות מתן משימות ממפגש למפגש תוך דיווח אישי של המשתתפים.

נושאי המפגשים יהיו קבועים מראש והיררכיים, ויתבססו על שיפור בתפקודים ניהוליים הקשורים לאיכות ההשתלבות והלמידה של הסטודנטים.

תכני התכנית יתבססו על תכניות קיימות כגון: תכניות התערבות קוגניטיביות התנהגותיות, תכניות להקניית אסטרטגיות להכוונה וניהול עצמי ולמודעות עצמית לעוצמות ולקשיים של הלומד. התכנים יעסקו בין היתר בנושאים הבאים: מתן ידע לשם הגברת מודעות לסגנון האישי של הסטודנט, הקניית אסטרטגיות לתחושה ולניהול יעיל יותר של זמן (ביצוע מטלות, הגעה בזמן, חלוקת זמנים יעילה, התמודדות עם דחיינות וכדומה, תוך שימוש בעזרים חיצוניים), דרכים לביצוע מטלות מרובות ולתפקוד בעומס, עריכת סדרי עדיפויות תוך חידוד האבחנה בין עיקר לטפל, ארגון סביבה מעודדת למידה ברמת הפרט וברמת מערכת הלימודים, מתן אסטרטגיות להפחתת מוסחות.

זמן הפעילות:

סדנה בימי שני בשעות 16:00-18:00. מפגש אישי למשך שעה.

מדדים להערכה:

- יועברו אבחונים לכל משתתף, לפני ואחרי הסדנה, במטרה לבחון שינוי –
- בתפקוד בהקשר לסימפטומים של הפרעת קשב
- בדימוי העצמי ותחושת מסוגלות של הסטודנט כלומד.

תוצרים מצופים:

השתלבות טובה במערך הלימודים ובמסגרת הלימודית.
עמידה במטלות באופן מיטבי לאורך השנה, תוך הפעלת אסטרטגיות יעילות לניהול עצמי.
סיום שנה תוך עמידה בתכנית שנקבעה, עם ציונים טובים ושיפור בתחושת מסוגלות גבוהה.

**תכניות במסגרת סל פיקוח
שנת הלימודים תשע"ב 2011-2012**

שם התכנית:

קבוצת תמיכה לסטודנטים עם הפרעות קשב וריכוז (יוזמת המשך)

מטרה/רציונל:

הפרויקט נערך בשיתוף מרכז קשת ואגודת הסטודנטים במטרה לתת מענה רגשי לצורכיהם של סטודנטים בעלי לקויות הפרעות קשב וריכוז: לשמש להם מרחב תמיכה, בו יוכלו לדבר ולספר על קשייהם הסובייקטיביים ובאמצעות השיח הקבוצתי המתפתח ירכשו מיומנויות חברתיות שיסייעו בידם להתמודד עם קשיים אלו.

הרציונל המנחה את מארגני הקבוצה הוא כי המרחב הקבוצתי והשיתוף של הסטודנטים כ"א מקשייו הוא, מהווה מקום לגיטימי למכלול התחושות הקיימות, תוך שהסטודנטים נעזרים האחד בניסיונו של האחר ובהכוונת המנחה, במציאת פתרונות מעשיים לקשיים.

יעדים:

- יצירת סביבה תומכת עבור סטודנטים עם הפרעות קשב וריכוז
- יצירת רשת חברתית שתתמוך גם מחוץ למפגשי התמיכה בעתות קושי ומשבר
- הורדת מפלס הבדידות והניכור בה מצויים מבוגרים עם הפרעות קשב וריכוז
- מתן כלים וייעוץ של גורמים מקצועיים ושל הסטודנטים בינם לבין עצמם
- שיפור בתחום הלימודי והחברתי.

אוכלוסיית היעד:

8-10 סטודנטים המאובחנים כבעלי הפרעות קשב וריכוז.

מסלול/התמחות:

כלל הסטודנטים הלומדים במכללה.

משתתפים: מרצים/סטודנטים:

המשתתפים הינם סטודנטים. תיפתח גם אפשרות לצרף מרצים המתמחים בחינוך המיוחד שיוכלו לתרום בחלק מהמפגשים כמרצים אורחים, במתן כלים לסטודנטים על פי צורכיהם.

דרכי פעולה:

קבוצת התמיכה תיפגש פעם בשבוע בשיתוף עם מוביל הקבוצה. הפגישה תיערך בימים ובשעות קבועות (שעתיים לכל מפגש). אחת למספר מפגשים יוזמן מרצה אורח שיסייע וייתן כלים לסטודנטים לפי הצרכים שיעלו במפגשים. כמו כן, לאורך השנה יבוצעו פעילויות גיבוש עבור חיזוק הקשר בין חברי הקבוצה.

¹ מנהלת מרכז תמיכה "קשת" לבעלי צרכים מיוחדים, כלל-מכללתי.

זמן הפעילות: יום/שעות

מפגש בן שעתיים, פעם בשבוע (הימים והשעות ייקבעו בהמשך).

מדדים להערכה:

- שיחת משוב קבוצתית פעם בסמסטר, ושאלון אנונימי
- שיחת משוב עם מנהלת מרכז קשת, הגב' כרמית שלו-לייפר

סיכום קבוצת תמיכה לסטודנטים עם הפרעות קשב וריכוז

בתחילת סמסטר ב' תשע"א החלה להתכנס קבוצת סטודנטים לקויי למידה ובעלי בעיות קשב וריכוז במכללת אורנים.

בתחילה מנתה הקבוצה 11 סטודנטים, מתוכם פרשה אחת לקראת סיום המפגשים. הקבוצה התכנסה פעם בשבוע בשעה, יום ומקום קבועים. סה"כ נערכו 13 מפגשים על פני כל הסמסטר. במהלך המפגשים, נערכו פעילויות יזומות ליצירת קשר בין חברי הקבוצה, במטרה ליצור לכידות וזהות קבוצתית אחידה.

התפתחה תחושת אחריות הדדית בין חברי הקבוצה, כאשר כל אחד מהמשתתפים שיתף וסיפר על חוויותיו וקשייו במטרה לקבל תמיכה ועידוד, ובמטרה ליצור "ארגז כלים" קבוצתי להתמודדות. במשוב שנערך, הן במישור האישי (משוב אנונימי) והן בהשתתפות מנהלת מרכז קשת ויו"ר אגודת הסטודנטים, הביעו המשתתפים שביעות רצון גבוהה מהסדנה, רובם ככולם תיארו את המפגשים הקבוצתיים כמקום שענה על ציפיותיהם, תרם ללכידות הקבוצתית וסייע ברכישת מיומנויות וכלים להתמודדות עם מצבי קושי.

**תכניות במסגרת סל פיקוח
שנת הלימודים תשע"ב 2011-2012**

שם התכנית:

מצטיינים נפגשים - אורנים-בוכום (יוזמת המשך)

מטרה/רציונל:

מטרת היוזמה היא ליצור מסגרת למפגש משמעותי בין מחנכים לעתיד מישראל ומגרמניה (אוניברסיטת בוכום). במסגרת המפגש ניתן להעמיק בתפיסת התפקיד החינוכי, בהתמודדות עם בעיות ייחודיות ומשותפות לשתי החברות, ובתיקון דימויה של מדינת ישראל.

ההנחה מאחורי הרעיון היא כי מפגש בין עמיתים, המתרחש באופן בלתי-אמצעי עשוי לתרום לכל המשתתפים ולהעמיק בשל כך את עבודתם החינוכית.

בנוסף, תדמיתה השלילית של ישראל, אשר אנו סבורים כי אינה מוצדקת (גם אם יש מקום לביקורת), מחייבת מעורבות של אזרחים החרדים לנושא זה, על אחת כמה וכמה אם מדובר במחנכים מובילים בעתיד הקרוב.

יעדים:

- חיידוד הזהות הישראלית של כל סטודנט, ערבי-ישראלי ויהודי-ישראלי גם יחד.
- חיידוד תפיסת התפקיד החינוכי לקראת היציאה לשטח.
- הקניית חוויה חינוכית-חברתית משמעותית (לפני, תוך כדי ואחרי המפגש בגרמניה).
- העמקת הקשר של מכללת אורנים עם מוסדות דומים בחו"ל.

אוכלוסיית היעד: שנתון ג' בתכנית המצטיינים.

משתתפים: שני מרצים ו-17 סטודנטים מאורנים; סטודנטים וחברי סגל ממכללת EFH ומאוניברסיטת בוכום, גרמניה.

דרכי פעולה:

- א. יצירת קשר עם איש סגל בגרמניה לצורך בניית תכנית (עד נובמבר 2011)
- ב. תכנון הפעילות עד לנסיעה (אוגוסט 2011-ינואר 2012)
- ג. קיום קורסים ייחודיים כהכנה לתכנית: שיפור האנגלית, זהות ישראלית, היכרות עם גרמניה, הכנות קבוצתיות לנסיעה ולשלב הסיכום (סמסטר א' וסמסטר ב' תשע"ב)
- ד. ביקור בגרמניה (15 עד 22 ביוני, 2012). הביקור יכלול הרצאות משותפות לאורחים ולמארחים על היבטים חברתיים וחינוכיים שונים של גרמניה וישראל כאחד. כמו כן יבקרו האורחים במוסדות חברתיים וחינוכיים בעיר, ויושם דגש על נושא רב-תרבותיות בחברה הגרמנית ובחברה הישראלית.

זמן הפעילות:

כמפורט ב-'דרכי פעולה': הביקור בגרמניה הוא בסדר גודל של 60 שעות (10 שעות פעילות במשך שישה ימים).

¹ ראש תכנית מצטיינים, כלל-מכללת.

מדדים להערכה :

עבודה קבוצתית לפני ואחרי המפגש בגרמניה. הסטודנטים יידרשו לבצע תיעוד במהלך הביקור, ולאחריו להגיש חיבור בכתב בן 5-8 עמודים בו יביעו את עמדתם על שורת נושאים שיגובשו באופן משותף בשלב ההכנה (הזהות הישראלית שלי; תפיסתי העצמית כמחנך; מחשבות אופרטיביות; כיצד ניתן להמשיך קשר בו מחנכים; וכד')

הערות: לאור הצלחת הביקור במכללת EFH בשנת תשע"א והמשוב החיובי (מפורט בחוברת סיכום יוזמות תשע"א) המארחים בגרמניה (בראשות פרופ' דסמונד בל, אוניברסיטת בוכום) הביעו נכונות עקרונית להמשיך במיזם חינוכי זה.

**תכניות במסגרת סל פיקוח
שנת הלימודים תשע"ב 2011-2012**

שם התכנית:

פרויקט חונכות לסטודנטים הערבים - שנה א' במכללה

מטרה/רציונל:

הרציונל מאחורי הפרויקט נובע מחומר תיאורטי ומהתנסות בשטח, המעידים על קשיים בהם נתקלים רוב הסטודנטים הערבים במכללה במיוחד בשנת לימודיהם הראשונה. הקשיים הם בתחום הלימודי, החברתי והתרבותי, והם משפיעים על אופן הסתגלותם והשתלבותם של הסטודנטים בחיי המכללה ובלימודים.

מטרת התכנית היא לסייע לסטודנטים הערבים המתחילים לימודיהם באורנים השתלבות מוצלחת יותר במכללה בכל התחומים (לימודי, חברתי, רגשי).

חונכות זו עשויה להועיל למשתתפים בה ולהעניק להם ערכים ורווחה נפשית. ניתן לשער, למשל, כי הפרויקט יגביר את המודעות העצמית של החניכים ויצייד אותם באסטרטגיות בתקופת הלימודים ובחיים בכלל. באותה מידה יתרום הפרויקט לחונכים ע"י רכישת מיומנויות וערכים משמעותיים, כמו איתור צרכים אצל עמיתים, מתן עזרה והגברת האכפתיות והסובלנות לאחר, דבר אשר יתרום להם גם בהמשך דרכם המקצועית כמורים בעתיד הקרוב, ויצייד אותם בכלים לסייע לתלמידים בבתי-הספר בקהילה.

יעדים:

- סיוע לסטודנטים בתחילת שנה א' בתחום –
- הלימודי (הדרכה והכוון במטלות האקדמיות),
- החברתי (תמיכה בין אישית)
- והארגוני-מכללתי (התמצאות במערכת האורנימית והעלאת המודעות למערכי הסיוע לסטודנטים), באמצעות חניכה של סטודנטים ערבים בשנים ב' וג'.
- הסטודנט החונך יסייע לחניך על פי צרכיו האישיים.

אוכלוסיית היעד:

סטודנטים חניכים - סטודנטים ערבים שנה א'

מסלול/התמחות: מכל התכניות (בעיקר מהחוג לערבית וחינוך מיוחד).

משתתפים: מרצים / סטודנטים:

- מרצים - וליד מולא, הודא קאסם
- סטודנטים חונכים - סטודנטים ערבים שנים ב' וג' העונים על קריטריונים של תפקיד החניכה (20 חונכים).
- סטודנטים חניכים - סטודנטים ערבים שנה א', המעוניינים לקבל ליווי במהלך הלימודים.

¹ יועצת דיקן הסטודנטים לענייני סטודנטים ערבים, כלל-מכללתי.

דרכי פעולה:

- א. שלב ההכנה לפרויקט (ספטמבר-אוקטובר):**
1. איתור סטודנטים חונכים משנים ב' וג' מכלל התוכניות.
 2. בחירת הסטודנטים המתאימים לחניכה ע"י ועדת קבלה.
 3. פרסום ושיווק הפרויקט לסטודנטים המתחילים בדרכים שונות, למשל: הצגת הפרויקט בימי ההיערכות של סטודנטים שנה א' ולסטודנטים שלומדים במכינה, חלוקת פלאיירים, שליחת מודעה למייל האישי.
- ב. סדנת הכשרה והדרכה לסטודנטים החונכים (אוקטובר-נובמבר)**
- 3 מפגשים קבוצתיים בני 6 שעות כל אחד עם שני המנחים (הודא ווליד) ומתן הדרכה לסטודנטים החונכים בנושאים הבאים:
- בחינת החוויה האישית של הסטודנטים במכללה.
 - הגדרה ועיצוב תפקיד החונך. עבודה על מטרות וציפיות מהחונכות.
 - הקניית מיומנויות תקשורת, אמפטיה, בניית אמון.
 - תרגול וביצוע סימולציה לחניכה.
- ג. ליווי ומעקב של המנחים במהלך הפרויקט (דצמבר):**
- דוח שבועי.
 - ליווי קבוצתי לסטודנטים החונכים - מפגש קבוצתי פעם בחודש למשך שעתיים. לדיון בכל ההתלבטויות והדילמות והתהיות בקשר לחונכות.
 - ליווי אישי לסטודנטים החונכים.
- ד. שלב סיום והערכה – הערכת תרומת הפרויקט (בתום סמסטר א' או בתחילת סמסטר ב')**
- מפגש קבוצתי עם הסטודנטים החונכים ודיון בתועלת ובקשיים שחווי במהלך החניכה והצעות לשיפור. תינתן להם תעודה סמלית להשתתפותם בפרויקט.
 - מפגש קבוצתי עם הסטודנטים החונכים ודיון בתועלת ובקשיים שחווי במהלך החניכה והצעות לשיפור.
 - הסקת מסקנות לגבי מידת יעילותו של הפרויקט בשילוב הסטודנטים הערבים בלימודים.

זמן הפעילות: יום / שעות:

משך החונכות - סמסטר אחד. חונכות ליום או יומיים בשבוע למשך שעה וחצי.

מדדים להערכה:

שיפור תפקודו של הסטודנט המתחיל בתחום הלימודי (ניתן לשער כי הציונים של הסטודנטים יהיו סבירים), בתחום החברתי, המכללתי והשיפור ברווחה הנפשית שלו במכללה (ניתן לבחון מדד זה, באמצעות קבלת משוב מהסטודנטים החונכים ביחס לחונכות).

מרכזת התכנית: גב' שולי נחשון¹

¹ החוג לאמנות, הפקולטה למדעי החברה והרוח.

**תכניות במסגרת סל פיקוח
שנת הלימודים תשע"ב 2011-2012**

שם התכנית:

הגלריה למדיה חדשה - אוצרות וניהול תכנים

מטרה/רציונל:

- ביסוס הגלריה למדיה חדשה כחלל ייחודי המתמקד בהצגת אמנות וידיאו מקומית ובינלאומית.
- ביסוס חלל התצוגה של הגלריה כקתדרה אקדמית אינטראקטיבית שמטרתה להעמיק ולהרחיב את הידע וההבנה בנושאי-דיון ספציפיים.
- נושאי הדיון נקבעים מראש כ"נושא שנתי" המכוון את תכני התערוכות והשיח סביבן ע"י האמנים והאוצרת מצד אחד וע"י הסטודנטים וקהל המבקרים מצד שני – במפגשי "שיח הגלריה" המתקיימים בקביעות בחלל.
- ביסוס מעמדה של הגלריה למדיה חדשה כגלריה מעניינת, משפיעה ומזמינת קהל-צופים נרחב, הן ליד הגלריה הוותיקה לאמנות ישראלית באורנים בפרט, והן בקרב גלריות המציגות אמנות ווידיאו בארץ, בכלל.
- ביסוס מעמדה של מדיית הוידאו-ארט כמדיה מרכזית ומשפיעה בין המדיות המסורתיות (ציור, פיסול).

יעדים:

- חשיפה אקטיבית של הסטודנטים - תוך כדי מפגש עם האמנים המציגים וסדנאות עבודה אתם, לאופני ביטויי המגוונים של מיצב הווידיאו האינטראקטיבי
- חשיפת הסטודנטים, תוך התנסות אקטיבית, לאפשרויות הגלומות במדיה זו ככלי אפקטיבי בביטוי האמנותי והקומוניקטיבי להשפעה וליצירת שינוי בקהילה ובחברה.
- הרחבת האפשרויות והכלים ללמידה ברכישת ובהקניית הידע - הן האינפורמטיבי (תחום התיעוד שבווידיאו) והן היצירתי (תחום ההבעה בווידיאו)
- גיוס ושילוב הווידיאו והאינטרנט ביצירת דיאלוג עם מוסדות חינוך ברחבי הארץ ובעולם. באמצעות האמנים מחו"ל המציגים השנה ייווצר קשר עם מוסדות מוכרים באנגליה, כגון קולג' גולדסמית' ובארצות הברית (סטודנטים ואמנים-מרצים מרחבי העולם, ליד אמנים-מרצים מקומיים).

אוכלוסיית היעד:

- סטודנטים לאמנות, ובכלל במכללת אורנים ובמוסדות אקדמיים אחרים בארץ
- קהל שוחר תרבות וידע מרחבי הארץ
- אמנים, מרצים, אמנים-מרצים וחוקרי אמנות ותרבות.

מסלול/התמחות:

הקורסים לווידיאו ארט במכון לאמנות סטודנטים בפרויקט גמר ובפוסט-גמר.

משתתפים: מרצים / סטודנטים :

שולי נחשון - מרצה-אמנית ואוצרת הגלריה למדיה חדשה

דרכי פעולה :

הצבת נושא שנתי : התערוכה כהליך וכסוג של מחקר קביעת מספר תערוכות והאמנים המשתתפים : ארבע תערוכות מקצועיות בשנה, שתיים מהן של אמנים מאנגליה ומארצות הברית, ושתי תערוכות סטודנטים קצרות מועד, בשיתוף עם מרצות למדיות אחרות בתחום, כמו אנימציה ואמנות מחשב. יצירת קשר עם כל אמן מציג בנפרד ובניית תכני התערוכה, תוך זיקה לרציונל ויעדי הגלריה, סביב הנושא השנתי. תכנון המיצב בשטח קביעת לוח זמנים להצבה לפתיחה ולשיח גלריה, ולמפגשים עם הקהל, לפי בקשות ספציפיות מראש. בניית שיער תיאורטי אחד לפחות, לקראת כל תערוכה (של כל אמן בנפרד).

זמן הפעילות: יום / שעות :

במהלך חופשת הקיץ התנהל תהליך של תכתובת ותיאום עם כל האמנים והגורמים המעורבים, כולל מפגשים בגלריה להכרת החלל והציוד, לצורך תכנון המיצב. לקראת כל תערוכה : כשבוע עבודה אקטיבית בשטח, על בסיס יומיומי. במהלך התערוכה : פעילות של יום בשבוע הכוללת ביקורת על מהלך תקין בגורמים טכניים ואחרים הקשורים בתצוגה, ובעיקר מפגשים עם קהל, סטודנטים ואמנים הקשורים לתערוכה או מתעניינים בה.

מדדים להערכה :

ניהול רישום שעות עבודה ותיעוד תהליכי העבודה המושקעת בכתב ובצילומי תיעוד פידבקים לתערוכות, באמצעי התקשורת והפרסום. פידבקים מהגורמים המעורבים - באמצעות שאלונים או דפי משוב למבקרים - לסטודנטים ולאמנים ולגורמים המשתתפים בתערוכה. תיעוד באתר אורנים של כל תערוכה, הכולל ראיונות עם האמנים המציגים, ועם גורמים מכללתיים, הקשורים בניהול מיזמי הגלריה.

**תכניות במסגרת סל פיקוח
שנת הלימודים תשע"ב 2011-2012**

שם התכנית:

אמנות פלסטית כנוכחות חיה בקמפוס אורנים

מטרה/רציונל:

מטרת היוזמה הינה שילוב האמנות הפלסטית, הנוצרת במכון לאמנות, ברחבי קמפוס אורנים. היוזמה תיצור נוכחות חזותית של יצירות מתחום האמנות הפלסטית בבניינים מרכזיים באורנים, במטרה להשפיע באורח יומיומי ומתמשך על תפישתם התרבותית והחזותית של השוהים בקמפוס אורנים.

יוזמה זו מדגישה את השאיפה כי לימודי האמנות הפלסטית ייצרו דיאלוג ועשייה במרחב הציבורי ויהוו נוכחות חיה ומשמעותית לסביבתה הרחבה.

יעדים:

- בחירת בניינים לשילוב תערוכות אמנות בבניינים מרכזיים בקמפוס (כגון בניין המנהלה - לשכת נשיא המכללה והמנכ"לית, בית הדומי, ובו אולם הכנסים המרכזי וכן בניין הרשות למחקר).
- לאור דיאלוג עם נציגי העובדים השוהים בבניינים אלה, גיבוש תכנית להקמת תערוכות, פרי עבודותיהם של סטודנטים ובוגרי המכון לאמנות ואולי אף בהשתתפות אמנים המלמדים במכון, שישאילו את יצירותיהם לפרק זמן של כשנתיים.
- ייעוד התערוכות למרחבי הכניסה בכל קומות הבניינים וכן לשניים-שלושה מסדרונות בכל מבנה.

אוכלוסיית היעד: התערוכות מיועדות לכל באי הבניינים.

מסלול/התמחות: המכון לאמנות

משתתפים: מרצים / סטודנטים:

נציגות של עובדי בית הדומי, בניין רשות המחקר ובניין המנהלה - לשכת הנשיא והמנכ"לית, סטודנטים ובוגרי המכון לאמנות ויתכן שאף אמנים המלמדים במכון לאמנות.

דרכי פעולה:

לימוד והיכרות של המבנים על יושביו והבאים אליו, שיחה ומפגש עם נציגי העובדים בבניינים על מנת להתוות תכנית כללית, איסוף היצירות, הדפסה, מסגור והקמת התערוכות, שילוט, דפי הסבר, אירוע פתיחה.

¹ החוג לאמנות, הפקולטה למדעי החברה והרוח.

זמן הפעילות: יום / שעות:

התערוכות תהיינה תלויות עד תום שנת הלימודים תשע"ב.

מדדים להערכה:

בתום השנה תעמודנה תערוכות במרחבי הבניינים הנבחרים.

התערוכות תעוררנה עניין ותעמודנה בקריטריונים של תערוכות המוצגות במרחב הציבורי.

בתום תקופת התצוגה ייערך סקר (בהתייעצות עם רשות המחקר) בקרב שתי אוכלוסיות יעד:

- העובדים שזו סביבת עבודתם.

- קהל הבאים בבניינים אלה (מדגם) מתוך כלל המכללה.

נלמד מסקר זה על אופני הבנה/צריכה שונים ובהתאם לכך נבנה מודל של מעורבות אוצרותית

בסביבות עבודה חינוכיות.

**תכניות במסגרת סל פיקוח
שנת הלימודים תשע"ב 2011-2012**

שם התכנית:

**סדנה לביסוס אוריינטציית הוראה לתלמידים רגילים בהוראת שפה לסטודנטיות
ערביות לחנ"מ הלומדות לתעודת הוראה שנייה בערבית (יוזמת המשך)**

מטרה/רציונל:

בשנים האחרונות גדל בהתמדה מספר הסטודנטיות הלומדות בתכנית חנ"מ+ערבית ובחורות לעשות תעודת הוראה שנייה בערבית. ההכשרה להוראה בחינוך המיוחד מבוססת על גישות הוראה שונות בתכלית מהגישות המקובלות בהוראת שפות בכלל, ובהוראת ערבית בפרט, **בכיתות הטרוגניות**. הפערים בין שתי הגישות, שביסודם עומדים השוני בין מאפייני הלומדים, כישוריהם הלימודיים, רמת התפתחותם השפתית, חומרי הלמידה ודרכי ההוראה אינם ניתנים להשלמה באופן עצמאי על ידי הסטודנטים, והם מחייבים תיווך ופיתוח מקצועי של מדריך פדגוגי המתמחה בהוראת השפה ערבית.

מטרת הסדנה, אשר תתקיים בנוסף לשיעורים הסדירים של תעודת ההוראה בערבית, היא לתווך ולגשר על פערים שבין מערכת החינוך המיוחד למערכת החינוך הרגיל, ובין עבודה בשפה הערבית לעבודה בהוראת שפה (ערבית-ספרותית) בשני המגזרים.

יעדים:

1. ניתוח משווה ביקורתי של ההבדלים במשמעות המושג "הוראת שפה נוספת" בין החינוך המיוחד לחינוך הרגיל
2. דיון בפערים הקיימים בהוראת השפה הערבית בחינוך המיוחד ובחינוך הרגיל ופיתוח דרכי חשיבה ומתודות במטרה לגבור על פערים אלו במישור התיאורטי והמעשי.
3. תמיכה ופיתוח של המוכנות לעבודה בסביבה דו-לשונית (עברית/ערבית מדוברת) בסביבה של תלמידים ומורים.

אוכלוסיית היעד:

סטודנטים של החוג לערבית בתכנית של חנ"מ+ערבית הלומדים לתעודת הוראה שנייה בערבית

מסלול/התמחות:

החוג לערבית, תכנית חנ"מ-ערבית

משתתפים: מרצים / סטודנטים: מנחת הסדנה, סטודנטים מהתכנית

מדדים להערכה:

תוצרים, משוב מן השדה של המורים המאמנים, משוב של הסטודנטיות, משוב של הסגל

¹ תכנית חנ"מ-ערבית, החוג להוראת השפה הערבית, הפקולטה למדעי החברה והרוח.

תוצרים ותרומה לאחר שנת פעילות של היוזמה:

- שיפור יכולת האבחנה בין הוראת שפה נוספת בכתה הטרוגנית רגילה בהשוואה לחינוך המיוחד.
- השוואה וניתוח ביקורתי של ההבדלים בין הוראת שפה נוספת בחינוך הרגיל ובחינוך המיוחד.
- פיתוח דרכי חשיבה להוראת ערבית בחינוך הרגיל ובחינוך המיוחד - במישור התיאורטי והמעשי כאחד.
- תמיכה, ליווי ופיתוח מודעות לעבודה בסביבה דו-לשונית של תלמידים ומורים.

הערות:

לאור ההצלחה של הסדנה בשנת הלימודים תשע"א, בהסתמך על משובי המרצה והסטודנטיות, ולאור הצורך הגובר והולך בהנחיה מסוג זה, אנו מבקשים לאשר לנו להמשיך ביוזמה מבורכת וחשובה זו המחודדת, מבססת, מעצבת ומרחיבה את תובנותיו המקצועיות של המורה העתידי לערבית במגזר היהודי ובמגזר הערבי.

**תכניות במסגרת סל פיקוח
שנת הלימודים תשע"ב 2011-2012**

שם התכנית:

הוראה חדשנית בתכנית להכשרת אקדמאים להוראת אנגלית

מטרה/רציונל:

מדינת ישראל סובלת כיום ממחסור חמור במורים מוסמכים להוראת אנגלית כשפה זרה. חלק ממחסור זה מתמלא על-ידי תכניות להכשרת אקדמאים להוראה המביאות לשטח אנשים בוגרים ובעלי חזון חינוכי.

עם זאת, מכיוון שהם מבוגרים מהסטודנטים לתואר ראשון, בעלי משפחות הזקוקים לעבוד לפרנסתם, קשה להם להתפנות לשבוע לימודים מלא. בנוסף, הם בעלי ניסיון במערכת האקדמית ובדרך כלל מסוגלים ללמוד באופן עצמאי.

אחד הפתרונות האפשריים לכך הוא התאמת תכנית הלימודים לצורכיהם המיוחדים של סטודנטים אלו, על-ידי מתן האפשרות ללמידה עצמאית מקוונת מרחוק.

יעדים:

- התאמת תכנית הלימודים לצרכים המיוחדים של סטודנטים אקדמאים הלומדים לתעודת הוראה באנגלית.
- תכנון הוראה מרחוק שתאפשר לסטודנטים אלו למידה עצמאית של חומר הלימודים ו/או למידה מקוונת.

אוכלוסיית היעד:

סטודנטים בתכנית הכשרת אקדמאים.

מסלול/התמחות:

הוראת אנגלית.

משתתפים: מרצים/סטודנטים:

מרצי החוג לשפה וספרות אנגלית
הסטודנטים בחוג הלומדים בתכנית הכשרת אקדמאים להוראה.

דרכי פעולה:

1. הקורס "מבואות ספרות" יינתנו לסטודנטים ללא חובת נוכחות, רק עם חובת מילוי מטלות ו/או בחינה.
2. חלק מהקורסים ("גישות לקריאה", "רכישת שפה") יינתנו לסטודנטים ללא חובת נוכחות או מילוי מטלות, רק עם חובת בחינה בסיום הקורס.

¹ ראש החוג לאנגלית, הפקולטה למדעי החברה והרוח.

3. צילום של כל ההרצאות במסגרת הקורסים הנבחרים (כפי שפורטו בסעיפים 1 ו-2) והעלאתן לאתר, כך שהסטודנטים יוכלו לצפות בהן כתחליף לנוכחות בשיעור. מילוי כל שאר החובות בקורס יהיה כנאמר בסילבוס.
 4. פיתוח קורסים מקוונים במלואם ו/או קורסים משולבים (סעיפים 1 ו-2 וכן "מבנה השפה האנגלית" ו-"חיבור וסגנון 1").
- כל הקורסים שהוזכרו הנם קורסים שנתיים הנלמדים 2 ש"ש.

זמן הפעילות: יום/שעות: על-פי דרישות כל קורס ובתיאום עם המרצה הרלוונטי.

מדדים להערכה:

משובי סטודנטים ומרצים.
ניתוח הציונים הסופיים של הקורסים.

הערות: התכנית תתבצע בשלבים בהתאם ליכולת המכללה והחוג. יהיה צורך לצלם כל קורס כל שנה מחדש, על מנת לאפשר למרצים גמישות של העברת חומר חדש ועדכני.

**תכניות במסגרת סל פיקוח
שנת הלימודים תשע"ב 2011-2012**

שם התכנית:

קורס הצגת סיפורי התנ"ך בגן (יוזמת המשך)

מטרה:

להפוך את סיפורי התנ"ך לחוויה בגן הילדים ובכיתות היסוד הראשונות על ידי שיתוף הילדים במשחק דרמטי בנושאים תנ"כיים.

יעדים:

הכשרת הסטודנטים לפעילות דרמטית בהקשר מקראי, לשם העשרת החוויה של המפגש עם סיפורי התנ"ך ודמויותיו. זאת באמצעות:

- א. יצירת משחק שיעמיק את חוויית הסיפור התנ"כי.
- ב. הכנת מערכי שיעורים ע"י משתתפי הקורס.
- ג. הפקת אירוע בגן ובכיתת ביה"ס היסודי.

אוכלוסיית היעד:

סטודנטים המתכשרים לתפקידי גננת ומורה בכיתות היסוד הראשונות.

מסלול/התמחות:

התכנית להכשרה להוראה בגיל הרך ובבית-הספר היסודי, התמחות במקרא.

משתתפים: מרצים / סטודנטים:

מרצה למקרא – הדס פרידמן

מרצה לדרמה – רועי רשקס

15 סטודנטיות בתכנית להכשרה להוראה בגיל הרך ובכיתות א'-ב'

5 סטודנטים להוראת מקרא (ביקשו להצטרף לקורס זה).

דרכי פעולה:

קורס סמסטריאלי של הוראה ב- co של שני מרצים.

המרצה למקרא תלמד את הסיפור ואת אפשרויות פרשנותו, והמרצה לדרמה ידריך את

הסטודנטים לקראת הפקה עצמאית של דרמה מוצגת.

זמן הפעילות: יום / שעות:

סמסטר א', יום ה' שעות 12.00 – 13.30

¹ ראש חוג מקרא.

מדדים להערכה:

- משוב המרצים
- משוב הסטודנטים
- משוב הגננת והמורה שבגן ובכיתה שלהן תתבצע הפעילות המסכמת של הסטודנטים.
- משוב קהל הורים ואנשי חינוך אשר ישתתפו בפעילות המסכמת.

הערות:

קורס זה כבר התבצע בשנת תש"ע, וזכה למשובים מצוינים מכל הגורמים שהשתתפו בו. בין השאר הוצגה ואריאציה של ההתנסות ביום העיון "ללמד תנ"ך עכשיו" (4) באורנים (ב- 25 במרץ 2010), וזכתה שם להתלהבות ולהתפעלות הקהל.

**תכניות במסגרת סל פיקוח
שנת הלימודים תשע"ב 2011-2012**

שם התכנית:

**אלטרנטיבות בחינוך לגיל הרך – סמינר משותף עם שותפים אקדמיים מארה"ב,
קורס בינלאומי וספר לימוד**

מטרה/רציונל:

מכללת אורנים היא מראשית ימיה מוסד מוביל בפיתוח ובגיבוש של גישות פדגוגיות עבור החברה בישראל, ובמרכז של פעילות זו מצויה גם התייחסות לגיל הרך. באורנים פעלו דמויות מובילות בגיבוש המחשבה החינוכית הישראלית, כמו גדעון לוי, מרים רות, מלכה האס ואחרים שהובילו לניסוחה של מחשבה חינוכית בגיל הרך, כמו גם דרכי הכשרת מחנכים באורנים.

המטרה העיקרית של יוזמה זו היא להעצים את סגל החוג לחינוך בגיל הרך באורנים, על ידי בניית שיתופי פעולה אקדמיים של מומחי החינוך לגיל הרך של אורנים עם אנשי מחקר ועשייה חינוכית בעולם, תוך גיבושם כקהילת ידע דיסציפלינרי שתמשיך לטפח את נושא הכשרת המחנכים לגיל הרך ותביא ליוזמות מחקר חדשות בתחום.

דרכי העבודה שגובשו באורנים עיצבו במשך דורות את תפיסות החינוך בגני ילדים רבים בישראל, אולם, הם נותרו, בעיקרם, מוכרים לאנשי אורנים ופחות לקהילה החינוכית-אקדמית הרחבה. לפיכך, מטרה נוספת של היוזמה הנוכחית היא להביא את הרעיונות שהתגבשו באורנים במשך 60 שנותיה לכלל ניסוח עדכני, ולהעביר את התורות הללו לכתובים, לטובת פיתוח המחקר ובניית תשתית אקדמית מוצקה לתפיסות אלה, כמו גם לטובת מורי המורים והדורות הבאים של מורות וגננות בגיל הרך בישראל ובעולם.

יעדים:

- בניית סמינר בינלאומי יחד עם שותפים ממוסדות אקדמיים בארה"ב שהביעו עניין רב במסורות הפדגוגיות של אורנים
- קיום הסמינר בסתיו 2011 במכללת ווילוק (Wheelock) בבוסטון, ארה"ב
- גיבוש תכני הסמינר לספר לימוד בעברית ובאנגלית
- בנייה של תכנית לקורס בינלאומי שנושאו אלטרנטיבות בחינוך לגיל הרך
- גיבוש יוזמות מחקר להמשך עם שותפי הידע בארה"ב
- גיבוש יוזמות לחילופי סטודנטים ומרצים בין ישראל וארה"ב סביב נושא החינוך בגיל הרך
- גיבוש יוזמות לפתיחת ערוצי תקשורת אינטרנטיים בנושא הגיל הרך בין אנשי אקדמיה ואנשי שדה.
- גיבוש יוזמות ליצירת קשר של למידה הדדית בין השדה לאקדמיה.

אוכלוסיית היעד:

אנשי החוג לחינוך לגיל הרך באורנים
אנשי החוג לחינוך באורנים

¹ ראש החוג לגיל הרך, הפקולטה לחינוך.

מסלול/התמחות:

הגיל הרך

משתתפים:

ד"ר סמדר דולב, החוג לגיל הרך
הגב' איילת להב, החוג לגיל הרך
הגב' קלאודיה גרמן, החוג לגיל הרך
ד"ר משה שר, החוג לחינוך
הגב' דליה לילו, החוג לגיל הרך

השתתפות המכללה: 2 ש"ש (עבור מימון לתיאום הפעילות הבינלאומית, מימון חלקי של הנסיעה לסמינר בחו"ל)

דרכי פעולה:

- עבודה בצוות אד-הוק לגיבוש הסמינר, תכנון ודרכי העבודה
- עבודה על תוצרי הסמינר online עם השותפים בארה"ב, לקראת יצירת טיוטה של ספר הלימוד
- הכנה של קורס בינלאומי בתחום עם השותפים בארה"ב.

זמן הפעילות: יום / שעות:

- סמינר במהלך נובמבר 2011 בבוסטון, ארה"ב – שבוע ימים
- עבודה שוטפת במהלך השנה על חומרי הסמינר.

מדדים להערכה:

- קיום סמינר מוצלח
- הכנה של הטקסטים, תוצרי הסמינר, כטיוטה לספר
- גיבוש תכנית לקורס בינלאומי בנושא
- גיבוש רעיונות למחקרים ולפרויקטים המשכיים.

**תכניות במסגרת סל פיקוח
שנת הלימודים תשע"ב 2011-2012**

**שם התכנית:
קורס "סטודיו להוראה"**

מטרה/רציונל:

נוכחות המורה בכיתה היא משתנה קריטי להצלחה בהוראה. מיומנויות תקשורת בלתי-מילולית כגון: שימוש בקול, שימוש בגוף, מודעות לשפת הגוף, תנועה במרחב ועוד, אינן מקבלות טיפול מספיק בקורסי ההכשרה השונים.

מטרתנו היא לטפח מיומנויות אלה, ובכך להעלות את מודעות הסטודנט להיבטים השונים של נוכחותו, לשפר את ביטחונו העצמי ואת יכולת העמידה בפני קהלים שונים: תלמידים, הורים, עמיתים והנהלה.

קורס הסטודיו יהיה קורס סדנאי, והוא יחשוף את הסטודנטים למגוון של כלי הוראה ושיטות הוראה שישלבו משחק, קולנוע ואמנות ויועברו על ידי מומחים בתחומים שונים של חינוך כגון: תקשורת, בימוי משחק, אמנות ופסיכולוגיה.

כמו כן, יתמקד הקורס הסדנאי בהעלאת המודעות לחשיבות האינטליגנציה הרגשית בתחום החינוכי, נושאים שלצערנו, אינם מקבלים ביטוי מספק במסגרת ההכשרה להוראה לבית-הספר העל-יסודי.

יעדים:

- פיתוח כלי ההופעה של הסטודנט - פרח ההוראה על במת הכיתה, תוך חיבור בין האישיות הבימתית לאישיות האוטנטית.
- העצמת היכולת להפוך את השיעור לסצינה חווייתית ואינטראקטיבית, תוך שימוש בכלים מגוונים מעולם הקולנוע, המשחק והאמנות.
- העצמת המודעות העצמית והיכולות האישיות של הסטודנט, להתמודדות עם מצבים שונים בכתה ובאינטראקציה עם גורמים שונים מחיי בית-הספר (צוותים, הנהלה, הורים, תלמידים) ולהעלאת מודעותו ליכולות כמו: שליטה עצמית, התמדה, דבקות במשימה, מוטיבציה עצמית, משמעת עצמית, אמפתיה, כשירות חברתית.
- הסדנאות תינתנה בקבוצות קטנות, כך שלכל משתתף/ת יהיה מקום לביטוי עצמי.

אוכלוסיית היעד: סטודנטים שנה ב' (שנה ראשונה בהתנסות בהוראה בבתי-ספר).

מסלול/התמחות: התכנית להכשרת מורים לבית-הספר העל יסודי.

משתתפים: סטודנטים.

¹ ראש תכנית ההכשרה להוראה בבית-הספר העל-יסודי, הפקולטה לחינוך.

דרכי פעולה :

הסדנה תכלול תכנים המתאימים לפירוט היעדים לעיל.

זמן הפעילות: יום / שעות :

הסדנה תינתן במהלך שבוע התנסות מרוכז בהפסקת הלימודים שבין הסמסטרים :
5 ימים מרוכזים בני 5 שעות כ"א.

מדדים להערכה :

הסטודנטים יידרשו להגיש פרזנטציות תוך עמידה מול קהל ויישום הנלמד בסדנה.

**תכניות במסגרת סל פיקוח
שנת הלימודים תשע"ב 2011-2012**

**שם התכנית:
הכשרת CLASS למדריכים פדגוגיים**

מטרה/רציונל:

CLASS (Classroom Assessment Scoring System) הינו כלי תצפיתי בעל תוקף ומהימנות שמתמקד באינטראקציה בין המורה לתלמידים בכיתה ומעריך אותה בצורה חדשנית. הכלי פותח באוניברסיטת וירג'יניה, ארה"ב וההכשרה בו מתואמת עם חברת TEACHSTONE.

בבסיסה של תצפית CLASS קיימת ההנחה שמורים ממלאים תפקיד חיוני ביצירת אקלים כיתה מיטבי, אשר תומך בתהליכי למידה והתפתחות של התלמידים. מסגרת התצפית מבוססת על המשגה תיאורטית מעמיקה ונשענת על תמיכה אמפירית רחבה.

התצפית מתמקדת בפעילות המורה בשלושה תחומים עיקריים: תמיכה רגשית, ניהול כיתה ותמיכה הוראתית. הכלי יכול לשמש להכשרת פרחי הוראה ולהדרכת מורים, והוא יוצר פלטפורמה המאפשרת התפתחות מקצועית ושיפור איכות ההוראה.

יעדים:

- הכנסת הכלי לשימוש בהדרכה הפדגוגית על מנת לתמוך בייחודיות הפרופסיונאלית של ההדרכה הפדגוגית
- קידום תהליכי למידה והערכה של פרחי הוראה, תוך יצירת בסיס רחב לשיח משותף על תהליכי הוראה ולמידה המתרחשים בשדה החינוכי, הן בעקבות צפייה במורים מנוסים, והן ככלי לשימוש המתכשרים להוראה במהלך ההתנסות המעשית.

אוכלוסיית היעד:

מדריכים פדגוגיים בתכניות ההכשרה הבאות: הגיל הרך, חינוך מיוחד ובית-הספר היסודי.

מסלול/התמחות:

הכשרת מורים לגיל הרך, בית-הספר היסודי והחינוך המיוחד.

משתתפים: 15 מרצים ו- 3 מנחות.

דרכי פעולה: סדנת למידה מרוכזת (בחופשה).

זמן הפעילות: יום / שעות: 3 ימים בני 8 שעות כל אחד.

מדדים להערכה:

עמידה בהצלחה במבחן מהימנות אינטרנטי שניתן על ידי חברת TEACHSTONE לצורך קבלת הסמכה.

¹ רכזת לימודי פסיכולוגיה (תשתית), הפקולטה לחינוך.

**יוזמה חינוכית במסגרת סל פיקוח
שנת הלימודים תשע"ב 2011-2012**

שם התכנית:

בתי-ספר עמיתים במסגרת התכנית לחינוך והוראה לתלמידים בהדרה

מטרה/רציונל:

מטרת היוזמה היא ליצור קבוצה של בתי-ספר מחויבי למידה והתמקצעות בתחום של התמודדות חינוכית והוראתית עם תלמידים בהדרה ובסיכון. הנחת העבודה היא שקבוצה זו יכולה להיווצר על בסיס סטודנטים של התכנית - מוסמכי תואר וסטודנטים פעילים.

המעורבות של בתי-הספר תיווצר באמצעות הבניית המשכו של תהליך עבודת הגמר של מורים מבית-הספר הלומדים בתכנית ואשר ייצרו בבית-הספר סביבה חינוכית-הוראתית חדשה. בית-הספר מצדו יבנה מהלך משלים לעבודת הגמר שיכלול, לדוגמה: הפעלת תכנית התערבות; הפעלת הערכה מעצבת כתהליך מתמשך; הפעלת מודלים לליווי אישי; הפעלה של יחידת לימוד מותאמת; הפעלה של חדר מורים לומד ועוד. ליווי המהלך הבית-ספרי ייעזר במנחה פדגוגי מטעם אורנים.

לבד מיוזמה זו, בתי-הספר הנ"ל יוזמנו לימי עיון של התכנית. כמו כן, מורים מבתי-הספר שיהיו מעורבים באופן פעיל במהלך החינוכי שייבנה כהמשך לעבודת הגמר, יהיו זכאים לשירותי הספרייה מאורנים.

יעדים:

- הכנת צוות של מרצים כמנחים לעבודות גמר יישומית המכוונות ליצירת סביבה חינוכית חדשה.
- פגישות הנחייה ותיאום מסודרות עם צוותי הניהול של בתי-הספר המצטרפים לקבוצת העמיתים.
- הכשרת מנחים בית-ספריים מטעם אורנים שילוו וינחו את ההשלמה הפדגוגית הבית-ספרית בה יבחר בית-הספר - השלמה המוציאה מהכוח אל הפועל את היישומיות של עבודת הגמר ומרחיבה אותה.
- הכנה וביצוע של יום עיון שיוקדש ויופעל בידי הסטודנטים, צוותי בתי-הספר והמנחים מטעם אורנים.

אוכלוסיית היעד:

סטודנטים, מרצים ותיקים וחדשים בתכנית לחינוך והוראה לתלמידים בהדרה. פירות היוזמה ישרתו את כלל הסטודנטים הלומדים בתכנית, את בתי-הספר ואת מערכת החינוך באזור הצפון.

מסלול/התמחות:

לימודי התואר השני M.Ed., תכנית חינוך והוראה לתלמידים בהדרה.

¹ ראש תכנית חינוך והוראה לתלמידים בהדרה, ביי"ס ללימודי מוסמך, הפקולטה ללימודים מתקדמים.

משתתפים: מרצים / סטודנטים:

- בתהליך הלימוד וההכנה ישתתפו ראש התכנית, צוות המרצים והמנחים שיועדו לכך.
- צוותי בתי-הספר
- הסטודנטים כותבי עבודת הגמר היישומית ומפעילי התהליך הבית-ספרי.

דרכי פעולה:

- מפגשים מסוגים שונים כפי שתואר לעיל
- למידת עמיתים בצוותים
- הפעלת תהליכי התערבות, הערכה ושינוי בבית-הספר.

זמן הפעילות: יום / שעות:

מועדי המפגשים והפעלת התהליכים - לאורך השנה.

**יוזמה חינוכית במסגרת סל פיקוח
שנת הלימודים תשע"ב 2011-2012**

שם התכנית:

מגמה לפדגוגיה מותאמת בתכנית לחינוך והוראה לתלמידים בהדרה

מטרה/רציונל:

מטרת היוזמה היא לפתח מגמה במסגרת התכנית לחינוך והוראה לתלמידים בהדרה (M.Ed.) שתציע תובנות, מודלים ושיטות הוראה המותאמים לתלמידים בהדרה.

התכנית לחינוך והוראה לתלמידים בהדרה בונה למעשה תחום דעת חינוכי-הוראתי חדש במערכת החינוך. במהלך שנות קיומה של התכנית למדנו מספר קורסים בתחום, בדקנו והתנסינו, ועתה אנו בשלים לבנות מגמה בפדגוגיה מותאמת לתלמידים בהדרה.

הכוונה ליצירת מגמה שלימה, שתעסוק בצורה מובנית בסוגיות החינוכיות וההוראתיות ותציע תפיסות, אסטרטגיות וכלי הוראה. נוסף לכך, בכוונתנו להתבסס על הניסיון שצברו מוסמכי התכנית בהפעלת עבודת גמר בתחום ובמסקנות שנאספו מתהליכי הלמידה וההערכה שהתבצעו במהלך עבודות אלו.

יעדים:

- בניית קורסי החובה והרשות במגמה.
- השלמת ההכשרה של צוות מרצים המתמחה בפדגוגיה מותאמת לתלמידים בהדרה.
- בחינת רעיונות בלתי-שגרתיים בהוראה כגישה מנחה לשגרות הוראה לתלמידים בהדרה.
- מיפוי ההמלצות והמסקנות מעבודות גמר בתחום ובחינת האפקטיביות של יישומן.
- ליווי המהלך בהערכה.

אוכלוסיית היעד:

מרצים ותיקים וחדשים המלמדים בתכנית. פירות היוזמה ישרתו את כלל הסטודנטים הלומדים בתכנית משום שחלקם ילמדו את המגמה השלימה ואחרים ילמדו קורסים מתוכה.

מסלול/התמחות:

לימודי התואר השני M.Ed, התכנית לחינוך והוראה לתלמידים בהדרה.

משתתפים: מרצים / סטודנטים:

בתהליך הלימוד וההכנה ישתתפו ראש תכנית, ראש המגמה המיועד, צוות מרצים שהתמחה בתחום תכנון הלימודים ומרצים חדשים שייכנסו לתחום.

¹ תכנית חינוך והוראה לתלמידים בהדרה, בייס ללימודי מוסמך, הפקולטה ללימודים מתקדמים.

דרכי פעולה:

- לימוד בצוות בכ- 7 מפגשים מרוכזים בני 4 שעות כל אחד.
- כתיבת סילבוסים, עיון ודיון משותף, ושיפור.
- חשיבה משותפת ותכנון נוהל כתיבת עבודת גמר בנושא.

זמן הפעילות: יום / שעות:

מועדי המפגשים ושאר הפעילויות הנ"ל ייקבעו לאורך השנה.

מדדים להערכה:

- ביסוסה של היוזמה לאישורה של מזכירות התואר השני לקראת אביב 2012.
- עיגון תכנית המגמה במערכת הלימודים של התכנית.
- תגובות ומשוב של הלומדים לאחר שנה ושנתיים במגמה.

**יוזמה חינוכית במסגרת סל פיקוח
שנת הלימודים תשע"ב 2011-2012**

שם התכנית:

פיתוח מגמה לתכנון לימודים בתכנית להוראה רב-תחומית

מטרה/רציונל:

מטרת היוזמה היא לפתח תכנית למגמה במסגרת התכנית להוראה רב-תחומית שתציע ללומדים בתכנית ידע תיאורטי והתנסותי בתכנון תכניות לימודים רב-תחומיות ובין-תחומיות.

התכנית להוראה רב-תחומית מדגישה את חשיבותה של התפיסה הרב-תחומית בהוראה ובלמידה של מדעי הרוח והחברה. על אף שמקצועות לימוד שונים נוהגים לתפוס עצמם כרב-תחומיים מעצם מהותם (ספרות, אמנות, תקשורת, גיאוגרפיה ועוד), המערכת הבית-ספרית מבחינה, ברוב המקרים, בין תחומי לימוד, מקצה לכל תחום שעות לימוד נפרדות במהלך שבוע הלימודים ונסמכת על תכניות לימודים שפותחו לכל תחום במשרד החינוך. מעטות הן תכניות הלימודים הרשמיות המציעות גישה רב-תחומית.

יעדה המרכזי של התכנית להוראה רב-תחומית היא לעודד הוראה רב-תחומית ועל כן פיתוח מגמה במסגרת תכנית זו תאפשר מימוש הלכה ולמעשה של יעד זה.

בתי-ספר רבים מתכננים למעשה תכניות לימוד בית-ספריות רב-תחומיות, אם במסגרת חטיבות הביניים ואם במסגרת פעילויות חינוך, חברה ותרבות. תכניות אלה נבנות מתוך מסירות רבה של צוות המורים ועל סמך אינטואיציות וניסיון חינוכי, אך על-פי-רוב אין לסגלים המעורבים בתכנון ידע מבוסס על כל הגורמים הכרוכים בתכנון, ביישום ובהערכה של תכנית לימודים.

הלומדים בתכנית להוראה רב-תחומית הם רכזים פדגוגיים, רכזי מקצוע ואף מחנכים הזקוקים לידע איתן בתחום תכנון הלימודים כדי לבנות תכניות ויחידות לימוד המתאימות למטרות בתי-הספר, לאוכלוסייה ולתכני הלימוד.

יעדים:

- הכנת צוות של מרצים המתמחה בתכנון לימודים וביסוס מקומו בתכנית.
- הגדרת יעדי המגמה, תכנון מערך הקורסים הנדרש ופיתוחם;
- גיבוש רעיונות לעבודות גמר יישומיות בתחום.
- ליווי ההטמעה במערך הלימודים של התכנית.

אוכלוסיית היעד:

מרצים ותיקים וחדשים בתכנית להוראה רב-תחומית.
פירות היוזמה ישרתו את כלל הסטודנטים הלומדים בתכנית להוראה רב-תחומית.

מסלול/התמחות:

לימודי התואר השני M.Ed., התכנית להוראה רב-תחומית.

¹ התכנית להוראה רב-תחומית, בייס ללימודי מוסמך, הפקולטה ללימודים מתקדמים.

משתתפים: מרצים / סטודנטים:

בתהליך הלימוד וההכנה ישתתפו ראש תכנית, ראש המגמה המיועד, צוות מרצים שהתמחה בתחום תכנון הלימודים ומרצים חדשים שייכנסו לתחום.

דרכי פעולה:

- לימוד בצוות בכ- 7 מפגשים מרוכזים בני 4 שעות כל אחד.
- כתיבת סילבוסים, עיון ודיון משותף, ושיפור.
- מפגשים עם מומחים
- חשיבה משותפת ותכנון נוהל כתיבת עבודת גמר בנושא.
- ריכוז הפעולה.

זמן הפעילות: יום / שעות:

זמנים שייקבעו לאורך השנה.

מדדים להערכה:

- ביסוס היוזמה לאישורה של מזכירות התואר השני לקראת אביב 2012.
- עיגון היוזמה במערכת הלימודים של התכנית.
- תגובות ומשוב של הלומדים לאחר שנה ושנתיים במגמה.

**יוזמה חינוכית במסגרת סל פיקוח
שנת הלימודים תשע"ב 2011-2012**

שם התכנית:

מועדון מדעי באורנים - תשע"ב (יוזמת המשך)

מטרה/רציונל

יוזמה זו הינה יוזמת המשך לקודמתה, שבוצעה בהצלחה רבה במהלך תשע"א.

במכללת אורנים מתקיימים לימודי מדעים בתואר ראשון (מתמטיקה, פיזיקה, ביולוגיה ומדעי המחשב) במסגרת חוגים המסונפים לפקולטה למדעי הטבע באוניברסיטת חיפה, וגם לימודים לתואר שני בהוראת המדעים לבית-הספר העל-יסודי (הוראת מתמטיקה, פיזיקה, ביולוגיה ומדע וטכנולוגיה) במסגרת הפקולטה ללימודים מתקדמים של המכללה.

סגל הוראת המדעים הכולל חוקרים הן בתחום התיאורטי והן בתחום הניסויי, המעבדות הלימודיות ומעבדות המחקר המצוידות במכשור עדכני ומשוכלל, הופכים את מכללת אורנים למוקד טבעי להוראת מדעים באזור הצפון. על כן זה אך טבעי הוא שהמכללה תהיה גם מקור לפיתוח וקליטה של ידע מדעי, כמו גם הפצתו.

זאת ועוד, פיתוח התואר השני בהוראת המדעים, כמו גם כלל לימודי המדעים והוראתם בתואר השני, מצריך כיוון זרקור על ידע חדש ובתחומי המדע, כדי שמורים למדעים בבתי-הספר ומי שמוכשרים להוראת מדעים ירצו לספוג ידע זה ולהנחילו לתלמידיהם.

מועדון מדעי המתקיים בסביבה המטפחת את הגילוי והחקירה, שיזמן להם מפגש עם חוקרים ידועי שם ועם חידושים במדע, עשוי ליצור מצע יעיל לקידום הוראת המדעים הן במכללה והן בבתי-הספר.

יעדים

- יצירת מפגש על בסיס קבוע עם חוקרים ומחדשים בתחומי המדעים, לשיחה והיכרות עם חידושי המדע ועם העוסקים בכך.
- בכל מפגש – הצגת עבודת חקר של סטודנטים מהתואר השני שיש עמה תרומה ייחודית למדע והוראתו.

אוכלוסיית היעד

סטודנטים של התואר השני (התכנית להוראת המדעים)
סטודנטים של התואר הראשון (המחלקה להוראת המדעים)
סגל ההוראה של התכנית לתואר שני ושל המחלקה להוראת המדעים.

מסלול/ התמחות

התכנית לתואר שני בהוראת המדעים,
חוגי המחלקה להוראת המדעים – תואר ראשון.

¹ ראש התכנית להוראת המדעים לביה"ס העל-יסודי, ביי"ס ללימודי מוסמך, הפקולטה ללימודים מתקדמים.

משתתפים:

כ- 100 סטודנטים וחוקרים ישתתפו בכל אחד מהמפגשים.

דרכי פעולה:

מיועדים 3 או 4 מפגשים המבוססים על הזמנה של הרצאת אורח של אישיות מדעית מאחד מתחומי המדע: מתמטיקה, ביולוגיה, פיזיקה ופרזנטציה של סטודנט חוקר המציג את התהליך והממצאים של עבודת הגמר היישומית שלו.

זמן הפעילות: יום / שעות:

מועדי המפגשים ייקבעו לאורך שנת הלימודים האקדמית.

מדדים להערכה:

- משובים ממשתתפי המפגשים.

**יוזמה חינוכית במסגרת של פיקוח
שנת הלימודים תשע"ב 2011-2012**

שם התכנית:

מאגר מקרים דיגיטאלי לצורכי תכניות התואר השני

מטרה/רציונל:

מדי שנה נכתבים, מנותחים ונידונים סיפורי מקרה שמביאים סטודנטים הלומדים בתכנית מוסמך בהוראה ואף בתכניות אחרות. בד בבד נכתבים סיפורים אישיים של הסטודנטים עצמם, העורכים רפלקציה על שיעורים שלימדו, אירועים בהם השתתפו וקורסים בהם למדו. עבודותיהם של סטודנטים אלה הן בדרך כלל ברמה גבוהה ולכן גם עשויות להוות כר פורה ללימוד, לניתוח ולדיון בקורסים שיתקיימו בשנים הבאות.

איסוף, מיון, עריכה, ומפתוח של חומרי אלה ושמירתם במאגר מידע דיגיטאלי לצורכי לימוד ומחקר עשויים להעשיר כמעט כל קורס הנלמד במסגרת התכנית, כמו גם להוות כר רחב למחקרים במסגרת סדנאות מחקר השדה הקיימות בתכנית.

מטרתה של היוזמה היא ליצור תנאים ללימוד כל מה שכרוך בהכנת מאגר מסוג זה, לבנות צוות למיון ומפתוח החומרים שיוגשו מדי שנה, לתכנן תהליך נכון של התפתחות המאגר לאורך שנים, כמו גם לבחון כללים לשימוש הוגן בחומרים שייאספו בו.

יעדים:

- לטווח ארוך: יצירת מאגר מקרים מסופר ו/או מצולם, שיתעשר מדי שנה מתוך עבודות המוגשות בתיקי ההתנסות של הלומדים בתכנית ה-M.Teach ומסמכים הנכתבים בתכניות נוספות.
- לשנה הראשונה:
 1. יצירת פלטפורמה מתאימה למאגר מסוג זה
 2. יצירת נהלי עבודה לאיסוף החומרים, מיונם ומפתוח שלהם
 3. הדרכת צוות מיומן לשם הכנסת החומרים והטיפול בהם
 4. הפצה לסגל ולסטודנטים לשם קבלת משותף לשם שיפור המאגר.

אוכלוסיית היעד:

- כל המרצים והלומדים בתכנית מוסמך בהוראה.
- בעתיד אוכלוסיית היעד תתרחב ותכלול גם סטודנטים ומרצים מתכניות אחרות במסגרת לימודי התואר השני.

מסלול/התמחות:

תכנית ה-M.Teach.

בשלבם הבאים כלל הלומדים בביה"ס ללימודי מוסמך באורנים, בהתאם למחקריהם ותחומי עניינם.

¹ תכנית M.Teach, ביה"ס ללימודי מוסמך, הפקולטה ללימודים מתקדמים.

משתתפים: מרצים / סטודנטים:

בתהליך הכנתו של המאגר ישתתפו –

- ראש תכנית ה-M.Teach,
- מרכזת ההכשרה של התכנית,
- נציג היחידה ללימודים מקוונים,
- נציג מטעם הספרייה שיסייע בכל מה שקשור במפתוח,
- סטודנטים מתכנית המוסמך בהוראה.

דרכי פעולה:

- סתיו 2011 – קיום ישיבות הסגל המכין לשם קביעת מטרות, בחירת פלטפורמה, לימוד עקרונות מפתוח, וקווים לבחירת חומרים.
- חורף 2011-2012 – איסוף סוג נבחר של מקרים והתנסות עליהם לשם שיפור דרכי העבודה. תחילת האיסוף לתוך המאגר.
- אביב 2012 – ניסיון ראשון לשימוש בחומרים במסגרת סדנאות מחקר השדה והסמינריון הרפלקטיבי-יישומי, ושיפור לאור ההתנסות.
- קיץ 2012 ואילך – המשך העלאת חומרים למאגר, תוך הרחבת סוגי המקרים.
- קיום מפגשי סגל להיכרות עם המאגר לשם שימוש מושכל בו בקורסים השונים.

זמן הפעילות: יום / שעות:

זמנים שייקבעו לאורך השנה. רוב הפעילות בשלב הראשון אינה מותנית במערכת הלימודים.

מדדים להערכה:

- הכמות והאיכות של המקרים שייאספו.
- נוחיות החיפוש במאגר.
- מידת השימוש בחומרים במסגרת לימודי התואר השני.
- ההתמדה באיסוף ובמפתוח.
- הצלחה בשילוב מקרים כתובים ומצולמים גם יחד.